

Р. XLIII Ч. 10 ЖОВТЕНЬ

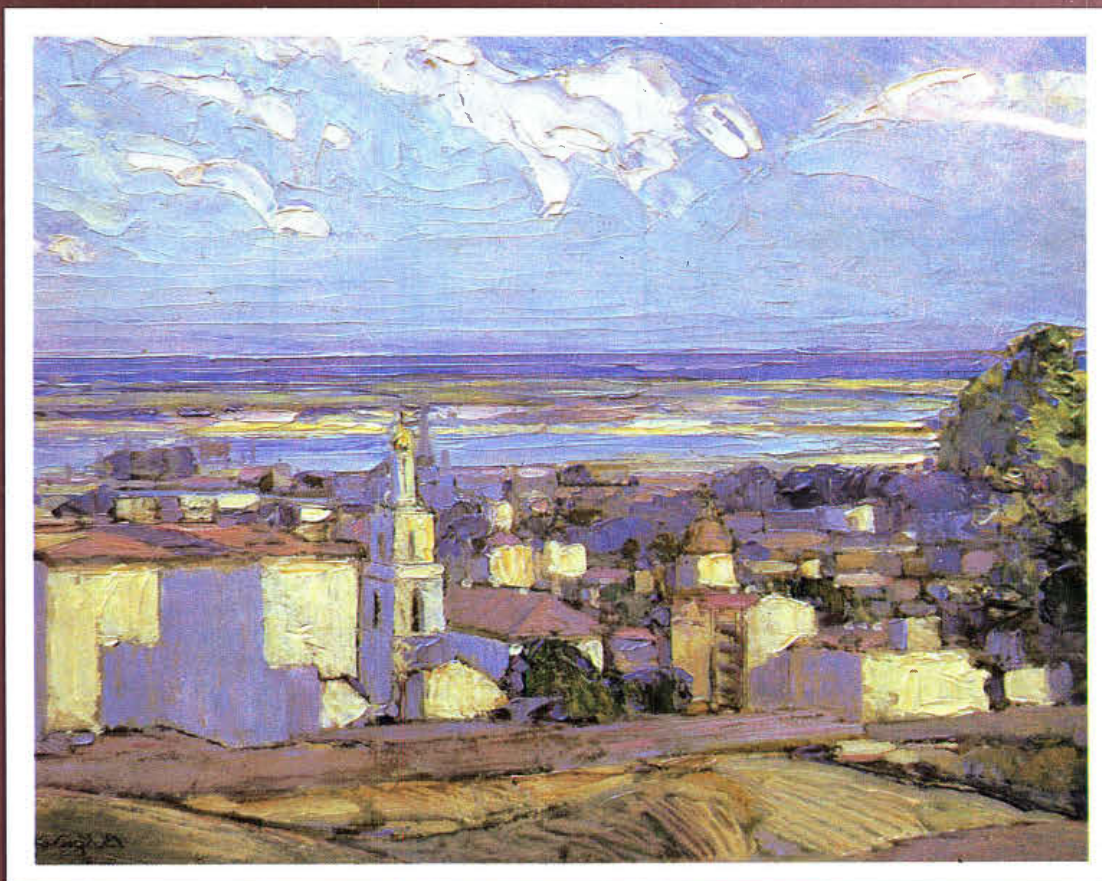
— 1986 —

OCTOBER No. 10 VOL. XLIII

НАШЕ ЖИТТЯ

OUR LIFE

ВИДАЄ СОЮЗ УКРАЇНОК АМЕРИКИ — PUBLISHED BY UNWLA, INC.

НАШЕ ЖИТТЯ

OUR LIFE

P. XLIII Ч. 10 ЖОВТЕНЬ — 1986 — OCTOBER No. 10 VOL. XLIII

ЗМІСТ

Вступна стаття	1
Б. Бойчук. Український Музей — це наше обличчя для світу	2
М. Савчак. Українському Музеєві скінчилося 10 років	3
О. Кузьмович. "Музей є тривалою установою..."	7
О. Лісківська. "Можемо більше здобути культурою"	9
Л. Волинець. Українське Народне Мистецтво	10
Г. Єфремов. Іларіон Свенціцький	12
Є. Блакитний. Василь Григорович Кричевський	14
М. Бачинська. Ярослав Крушельницький — "Славко"	21
Our Life	
"The UM celebrating its 10th anniversary..."	23
M. Waczynsky. Remembering	24
Exhibits at the UM	28
O. Kuzmowycz. "The UM — a viable institution".	29
M.B. Bilingualism in The Ukrainian Museum	31
Замість квітів	32

Редактор — Ольга Лісківська
 Редактор "Our Life" — Марта Бачинська
 Мовна редакція — Наталя Лівницька-Холодна

ГОЛОВНА УПРАВА СУА
 РЕДАКЦІЯ/АДМІНІСТРАЦІЯ
 108 Second Avenue
 New York, N.Y. 10003
 (212) 533-4646 Ред.: (212) 674-5508

УКРАЇНСЬКИЙ МУЗЕЙ
 203 Second Avenue
 New York, N.Y. 10003
 (212) 228-0110

На обкладинці: Київ, Поділ. 1934. Олія, дерево. В.Г. Кричевський.
 Cover: Kiev, Podil. 1934. Oil on wood. V.H. Krychevsky.

Second Class Postage Paid at New York, NY and at additional mailing offices. Copyright 1986 Ukrainian National Women's League of America, Reserved — Published in U.S.A.

ЕКЗЕКУТИВА

Іванна Рожанковська	— голова
Марія Томоруг	— 1-ша заступниця голови
Марта Данилюк	— 2-га заступниця голови для справ організаційних
Лідія Гладка	— 3-тя заступниця голови для справ культури
Марта Хомяк	— 4-та заступниця для справ зв'язків
Любомира Артимішин	— протоколярна секретарка
Марія Савчак	— кореспонденційна секретарка
Розалія Полчі	— англійська секретарка
Александра Кіршак	— скарбничка
Іванна Ратич	— фінансова секретарка
Ірина Куровицька	— вільний член
Марія Радович	— вільний член

РЕФЕРЕНТУРИ

Любов Волинець	— музейно-мистецька
Ліда Черник	— суспільної опіки
Анна Кравчук	— стипендій
Анна Максимович	— пресова

ГОЛОВИ ОКРУЖНИХ УПРАВ

Ірина Лончина	— Дітройт
Марія Кондрат	— Філадельфія
Леся Гой	— Нью-Йорк
Марія Крамарчук	— Північний Нью-Йорк
Ольга Тритяк	— Нью Джерзі
Тетяна Сіпецька	— Огайо
Марія Наваринська	— Чікаго
Валентина Чудовська	— Нова Англія
Теодозія Кушнір	— Південний Нью-Йорк

КОНТРОЛЬНА КОМІСІЯ

Ірена Кіндрачук	— голова
Евгенія Новаківська	— членка
Ольга Літепло	— заступниця
Леся Гой	— заступниця

ПРЕДСТАВНИЦТВА "НАШОГО ЖИТТЯ"

АНГЛІЯ:

Ukrainian Booksellers
 49 Linden Gardens
 Notting Hill Gate
 London W 2

АВСТРАЛІЯ:

"Library & Book Supply"
 16a Prospect St.
 Gleroy, W9, Victoria
 Australia

ФРАНЦІЯ:

Daria Melnykovych
 c/o N. 7 887 93 de Paris
 26 rue de Tercy, Paris 18-2
 France

НІМЕЧЧИНА:

Ukrainischer Frauenverband
 Haus der Begegnung
 8 München 5, Rumfordstr. 21

Український Музей, заснований в 1976 році, святкує своє десятиліття цього року. Постав він заходами Союзу Українок Америки з метою утримувати живу спадщину-культуру великої українсько-американської громади в США. Сьогодні музей — незалежна інституція, з окремим статутом, з великою кількістю членів по всій Америці, і публічна опінія вважає його одним із найцікавіших музеїв малої категорії в Нью-Йорку. Він належить до таких організацій, як Американська Асоціація Музеїв, Північносхідня Асоціація Музеїв та Міжнародня Рада Музеїв, і часто виступає також у ролі господаря зустрічей-викладів практичного навчання, організованих Метрополітальним Музеєм Мистецтва.

Впродовж останніх десятих років багато великих виставок відбулися в музеї на теми з різних аспектів української культури й відповідно кожному супроводив двомовний каталог, як також і брошури-летючки.

Приблизно сімсот експонатів 1976 року, що стали первісною основою музейної збірки українського народного мистецтва, зросли за останні десять років до понад трьох тисяч предметів дорогою пожертв і закупів, зробивши збірку музею найбільшою удокументованою колекцією цього типу в США. Музей організував дві окремі великі виставки з своїх експонатів народного мистецтва: перша — з постійним перебуванням у музеї, а друга — пересувна. Остання відкрилася вперше для публіки в Трентоні в приміщенні Музею штату Нью-Джерзі 1984 року й одержала дуже позитивну оцінку критиків. 1985 року експонати цієї виставки показано в Музеї Монмонт, у Лінкрофті (штат Нью-Джерзі), а тепер плянується показ виставки також у інших містах.

До окремих збірок музею належать експонати історичного відділу, нумізматичної колекції та генеалогічного відділу. У музеї пройшли дві ширші обсягом виставки на історичні теми — "Утрачена архітектура Києва" та "Історія української еміграції в Америці: Збереження культурної спадщини". Обидві виставки пізніше стали пересувними, а експонати "київської" виставлялися в дев'ятох більших містах США й Канади.

Нещодавно створений відділ малярства вже нараховує більше як п'ятсот малюнків та рисунків, і число експонатів швидко зростає в наслідок пожертв колекціонерів і мистців.

Музей має також і виховну місію. З цією метою освітній відділ організує виклади та курси практичного навчання два рази на рік у найпопулярніших традиційних ділянках українського прикладного мистецтва, провадить екскурсії в галеріях з поясненням як для дорослих, так і для груп дітей шкільного віку, організує публічні виклади.

Від свого заснування музей фінансово утримується за рахунок членських внесків, приватних пожертв і з субсидій урядових і приватних фундації. Інші джерела прибутку становлять спеціально для цієї мети влаштовані прийняття і концерти з участю найвідоміших українсько-американських мистців у славетних концертних залах типу Аліс Туллі Голл в Лінколнському центрі.

Завершивши своє перше успішне десятиліття росту й розвитку, Український Музей стоїть тепер перед новим завданням — спорудження репрезентативного будинку для показу в ньому скарбів нашої чудової й багатой культурної спадщини. Ми певні, що українсько-американська громада допоможе нам успішно завершити це велике завдання і щедро підтримає нас на добро музеєві.

З програмки: "Святкове відзначення 10-ліття Українського Музею"

Наше
обличчя
для
світу

Існує трюїзм, що нація по-справжньому живе лише тоді, коли має високу культуру. Це не зовсім так, бо нація чи народ може існувати на різних рівнях культури — найнижчим і найвищим. Але це правда, що недержавна нація найбільше помітна для зовнішнього світу саме через свою культуру (бо для політичної помітності вона не має арени). А, як ми знаємо, зовнішній світ може часто мати вирішальне значення на долю недержавної нації — тобто чи буде вона, чи не буде самостійно існувати.

Правда також і те, що якраз мистецтво (особливо малярство, скульптура й кераміка) є найпрямішим засобом комунікації між нами й світом, бо воно має універсальну мову, діє зорво, тобто безпосередньо, збуджує захоплення, пошану й подив глядача.

Ми можемо (і вміємо) потішати себе самих щодо світової слави нашої культури, але сумним фактом лишається те, що наших культурних надбань *ніхто у світі не знає*. Ми до сьогодні для світу по-справжньому не існуємо. Це прикро, сумно і, треба сказати, несправедливо. Але ми мусимо бути свідомі цього стану речей, бо самообман нікуди народ не веде.

Тому я вважаю будову Українського Музею в Нью-Йорку великим починком і найважливішим проектом під сучасну пору. Нью-Йорк це столиця світу, якою щоденно переходять тисячі й тисячі людей з усіх кутків земної кулі. Коли ми зробимо Український Музей точкою культурної атракції, ці тисячі різнонаціональних відвідувачів Нью-Йорку будуть відвідувати й наш музей, знайомитися з нашими цінностями, брати частинку української духовости з собою до своїх країн.

Роля музею в наших часах дуже широка й складна. Головним його завданням завжди було і є колекціонувати й експонувати твори мистецької вартости, від праісторичних часів починаючи, почерез народне мистецтво, і наймодернішими виявами в малярстві, скульптурі, графіці, кераміці й фотографії кінчаючи.

Але, в додатку до цього, в Музеї Гугенгайма, наприклад, відбуваються найпрестижівіші читання поезії, навіть театральні вистави. В Музеї Модерного Мистецтва влаштовують доповіді, висвітлювання рідкісних фільмів, балетні виступи і т.п.

Такого музею в українській діаспорі нема. Є іншого характеру, з вужчими завданнями (часто внутрішньо-українськими) інституції, інститути та колекції. Всі вони цінні. Але наші власні духові потреби, як і потреби пропагувати наше ім'я назовні, в світ вимагають музею в повному й сучасному розумінні цього слова. І коли взяти до уваги згадану роль сьогоднішніх музеїв, то новозбудований Український Музей репрезентував би не лише українське мистецтво, але міг би також пропагувати українську літературу, науку, театр, музику й балет.

Але не робім помилку минулого. Уявм собі, як би то все виглядало інашке, коли б, наприклад, у Вашингтоні стояв пам'ятник роботи Архіпенка. Кожний мистецько свідомий відвідувач Вашингтону шукав би Архіпенка по довідниках, розпитував би, хто такий Шевченко і т.д. А так — тільки раз у рік зберуться перед тим пам'ятником українці, поспівають, і на тому кінець. Світ не помічає ні того співу, ні пам'ятника.

Тому, коли беремося за таке велике діло, як будова музею, зробім один крок більше й заангажуймо одного з найкращих американських архітектів із світовим ім'ям.

Бо, коли музей запроектує, наприклад, І.М. Пеї, чи Філіп Джансон, чи Цезар Пеллі, або Едвард Барні, то кожна культурно свідома людина в Нью-Йорку схоче оглянути таку будівлю, схоче також зайти до середини й побачити, як архітект розв'язав нутро будівлі; а це значить, що не треба буде тягнути чужинців до Українського Музею, вони самі радо будуть приходити. Іншими словами, роля архітекта дуже важлива, її ніяк не можна перецінити.

Як я вже кілька разів повторював, побудувати гідний нашого імени музей у Нью-Йорку річ велика й великої ваги. Будова музею дуже близька й дорога моему серцю. Надіюся, що буде вона також дорога серцю кожного українця, який боліє долею нашої культури, який турбується за наше майбутнє, який боїться, щоб ми не зникли як зрусіфікована меншина з лиця землі.

При цьому треба так само відмітити, що Український Музей буде одним з найбільших досягнень не лише Нью-йоркської метрополії, але й усієї української діаспори; музей бо цей будуть відвідувати люди всього світу й вертатися в усі кутки світу ознайомлені з українською культурою.

УКРАЇНСЬКОМУ МУЗЕЄВІ СКІНЧИЛОСЯ 10 РОКІВ

Ми йшли Другою Авеню в Нью-Йорку. Саме відібрали залишену для нас у крамниці "Сурма" першу брошуру Українського Музею та прямували до будинку СУА-УККА, де було приміщено збірку українського народнього мистецтва Союзу Українок Америки. Ця збірка дала початок Українському Музеєві, якого святкове відкриття мало відбутися цього ж вечора. Це була субота по полудні 2-го жовтня 1976 р.

Настрій у мене і у голови СУА, Іванни Рожанковської, був піднесений, веселий. Сьогодні, після таких довгих мандрівок і блукання збірці дається постійне приміщення, яке буде назване Українським Музеєм.

Мандрівка збірки, яку закупив Союз Українок Америки у 1933 р. в Українському Народньому Мистецтві у Львові, була дійсно довга і важка. Вперше збірка була виставлена в 1933 році на світовій виставці в Чикаго, в українському павільйоні. Після цього, вона мандрувала по всій Америці на всякого рода виставки.

У 1967 р., заходами Головної Управи СУА, відкрито в Українському Інституті Америки в Нью-Йорку постійну виставку українського народнього мистецтва. Але, на жаль, у 1971 р. виставку закрито, а в 1973 р. її видалено з Українського Інституту Америки та перевезено до Філядельфії до Дому СУА, де приміщено її в пивниці.

В час, коли збірка містилася ще в Українському Інституті Америки, але не була виставлена (1971-1973), СУА прийняв на працю Оксану Грабович, щоб вона професійно скаталогувала та відчистила експонати, яких в той час було біля 800. На це одержано вперше від *New York Council on the Arts* дотацію в сумі 500.00 дол. Та, на жаль, Оксана Грабович мусіла перервати працю над збіркою, бо, як вище згадано, збірку видворено з Інституту.

Іванна Рожанковська, яка в той час була заступницею голови СУА, на засіданні Головної Управи в травні 1973 р., на якому дуже обширно дискутовано справу збірки українського народнього мистецтва, запропонувала почати посилену акцію створення Українського Музею в Нью-Йорку. Це місто є осередком великих музеїв, осідком Об'єднаних Націй а при тому культурною столицею Америки. Вона хотіла притягнути до співпраці українську громаду, бо вірила, що громада прийде з допомогою. Для того, щоб забезпечити Союзові Українок Америки рішальний голос і вплив у музеї, дораджувала відповідно оформити чартер і статут музею. Беручи до уваги, що для такого проекту треба мати фінансову базу, вона запропонувала, щоб з нагоди 50-ліття СУА започаткувати акцію створення Українського Музею видаючи з тієї нагоди цеглини. На її думку, відділи СУА матимуть конкретну ціль — збудувати музей і поставити його на високому рівні. Тодішня голова СУА, Лідія Бурачинська і заступниця голови Осипа Грабовенська цілковито підтримали ідею І. Рожанковської.

З ініціативи та завдяки старанням І. Рожанковської закуплено в Нью-Йорку спільно з УККА, у відношенні 60 до 40 відсотків (СУА 40 відсотків) будинок, який відремонтовано так, щоб там можна було примістити збірку народнього мистецтва та відкрити музей. СУА заплатив 43,000.00 дол. готівкою за свою частину будинку та зібрав 67,000.00 дол. на ремонт і покриття кошти влаштування з музейного фонду. Співпраця між спільниками не натрапляла на будь-які труднощі й залишилася такою по сьогоднішній день.

Тим часом зроблено у Філядельфії докладну інвентуру всіх, перевезених туди предметів народнього мистецтва, складено їх та забезпечено.

Коротко перед відкриттям Українського Музею, частину експонатів — одяг і тканини перевезено до дому Українського Народнього Союзу в Джерзі Ситі, де їх зложено в одній кімнаті та опрацьовувано на виставку. В цій праці видатно допомогла Іванна Савицька.

Акція цеглин та збірка на Музейний Фонд принесли надзвичайні висліди. Відділи СУА, як і округи виправдали сподівання Іванни Рожанковської, яка стала головою СУА в 1975 р.

Розпродано цеглин на суму 48,000.00 дол., а на Музейний Фонд Відділи склали 28,000.00 дол. Окружні Управи поклали на Ювілейний Фонд 4,000.00 дол., а на Музейний 3,800.00 дол. Окружна Управа СУА Нью-Йорку перевела між своїми відділами окрему збірку, яка у висліді дала 15,350.00 дол. Цю суму передано, як уділ, на купівлю дому, в якому приміщено музей.

Екзекутива СУА на чолі з головою І. Рожанковською левину частину свого часу присвятила справам музею. Немає сумніву, що музей постав завдяки ентузіазмові голови, її ідеям, послідовності в праці та безмежній посвяті. Нагляд над приготуваннями до відкриття музею мала заступниця голови Олександра Різник, яка очолювала музейну Комісію. Заступниця голови Оля Ставнича і референтка зв'язків Каміля Смородська вели пропаганду музею. Ірена Комар, скарбничка і Поля Книш, фінансова секретарка СУА, наглядали над фінансами музею, а автор цих рядків, Марія Савчак, кореспондентка секретарка СУА, відповідали за музейні видання, фотографування експонатів, була у постійному зв'язку зі "Свободою" і іншою україномовною пресою включно з англійським тижневиком "Юкренієн Віклі" та полагоджувала всякі інші справи. Тодішня пресова референтка СУА Марія Барагура писала статті на теми потреби музею, а також дбала про підшукування авторів подібних статей для поміщення у пресі.

Для влаштування першої виставки в музеї, придбано устаткування: шафи-ґабльотки зі спеціальним освітленням (світло, промені якого не нищать тканин), п'єдестали з пластичним склом, стояк з вішаками, пластичне скло для покриття тканин, шафи до магазину, безліч паперових туб, на які навивається тканини і килими, а також відповідний папір для тканин, коробки для переховування деяких дрібних експонатів і ще багато дечого. Це все коштувало 8,997.00 дол.

Перша виставка, якою відкрито музей, охоплювала понад 60 зразків українського народного мистецтва, як вишивка, тканини, килими, кераміка, вироби з дерева та металю. На двох поверхах будинку СУА-УККА виставлено тоді приблизно 8 відсотків усього, що було у збірці. Експонати на виставку приготувала і професійно влаштувала Оксана Грабович, тодішній куратор Українського Музею при допомозі Марії Шуст, яку прийнято на працю директора музею та цілого ряду осіб, що видатно допомогли у завершенні цього нелегкого діла. Решта колекції була скаталогована і складена в магазині — згідно з вимогами музейництва. З огляду на брак приміщення в магазині музею, збудовано в півниці будинку спеціальну шафу для збірки килимів. Виявилось однак, що не можна сконтролювати вологости і килими перенесено до Філядельфії, до Дому СУА, де їх професійно забезпечено. Коли продано дім СУА, килими перенесено до приватного дому д-ра Лева і Ірини Кушнірів, де вони переховуються ще й дотепер безпечно і безкоштовно. На п'ятому поверсі дому приміщено бюро УМ, бібліотеку та музейну крамничку, якою в той час завідувала Іванна Савицька.

Величаве і багатолюдне відкриття Українського Музею відбулося у двох днях — в суботу 2-го і неділю 3-го жовтня 1976 р. Воно було завершенням першого, найважливого етапу, що його пройшла музейна збірка українського народного мистецтва.

Успішна пресова конференція перед відкриттям музею, як також пізніші пресові згадки та постійний телефонічний зв'язок з пресою та телебаченням дали гарні висліди, бо вістки про відкриття музею з'явилися у престижівій неукраїнській пресі а також у всій українській пресі, а дві телевізійні станції передавали на своїх програмах вістку — ілюстрована знімками, про постання нової, культурної станиці в Нью-Йорку — Українського Музею.

Доказом зацікавлення музеєм були і тепер є його постійні відвідувачі, як поодинокі особи так і групи.

Український Музей став членом Асоціації Американських Музеїв та навіязав контакт з цілою низкою американських і деяких європейських музеїв, таких, як Музей Людини в Парижі у Франції та Австрійський Музей Народного Мистецтва в Кіттсее біля Відня, де є приміщена велика збірка українського народного мистецтва, що її вивчили своїми експонатами Іван Франко, Володимир Шухевич та Зенон Кузеля.

Тоді музей став також членом Конвеншен і Візіторс Бюро і є постійно поміщений у їхньому кварталі. В той час одержано вдруге дотацію від *New York Council on the Arts* в сумі 5,000.00 дол.

У грудні 1976 р. Український Музей інкорпоровано під офіційною назвою *The Ukrainian Museum*. Тим відкрито йому дорогу до всієї української спільноти з надією, що вона повністю його підтримає. Про інкорпорацію подбав адвокат Юрій Волинець.

У січні 1977 р. почалася підготовка до першої великої виставки, що охоплювала писанки і обрядове печиво. Виставку попередив конкурс на писанку і печиво. Висліди конкурсу проголошено в "Нашому Житті" і каталозі, який видано з нагоди виставки.

Повідомлення про відкриття виставки як і рецензії на неї, з'явилися в багатьох українських і неукраїнських щоденниках і журналах. Виставка охоплювала понад 40 зразків печива і понад 300 писанок з музейної збірки та присланих з приватних збірок. В перших трьох днях виставку відвідали понад 9000 осіб, з яких 90 відсотків були неукраїнці. Кошт влаштування згаданої виставки виносив 6,832.00 дол.

Другу виставку "Традиційні мотиви в українських тканинах і вишивці" відкрито 28-го жовтня 1977 р. На виставці було показано 18 повних народніх одягів і 17 поодиноких частин одягу з різних районів України. Одяги приміщено на 4-му поверсі в дуже зручних трикутних габльотках з пластичного скла і дерева. На п'ятому поверсі виставлено тканини та оригінальні взори, які демонструють різні стилі в українській вишивці. Технічне оформлення великої осінньої виставки зладив Зенон Фецак, мистецький директор Музею Сівік Центр у Філадельфії, а Володимир Папуга, який від самого початку працював у музеї, збудував усі п'єдестали і габльотки.

На відкриття музею приготовано: музейну брошуру в українській і англійській мовах, яку по-мистецькому оформила Оксана Кушнір; інавгураційний каталог, що його зладила і оформила Оксана Грабович; двомовний, ілюстрований каталог виставки обрядового печива і писанок та дуже обширний каталог, окремо в двох мовах, до виставки "Традиційні мотиви в українських тканинах і вишивці". Музейні каталоги служать джерелом інформації для тих, хто влаштовує виставки народного мистецтва в терені. Також видано альбом кераміки — 12 карток і обкладинка — мистецьке оформлення Ільони Сочинської-Шиприкевич, 4 картки писанок з поясненнями в 5-ох мовах, постійну афішу музею у двох мовах, афішу осінньої постійної виставки, а також летючку, яку можна вживати при різних нагодах. Ці останні речі по-мистецькому оформила Оксана Кушнір. Емблему музею виконав мистець Яків Гніздовський, а заголовний папір і коверти оформила Тая Кравців. Виготовлено дві серії прозірок з обрядового печива і писанок та пояснення до них у формі доповідей українською та англійською мовами. Пояснення написала Любов Абрамюк-Волинець. Восени 1978 р. видано бюлетень УМ, який роздано делегатам 3-го Конгресу СКВУ, що саме відбувся в той час у Нью-Йорку. Його зредагував Володимир Барагура за допомогою Мотрі Кушнір і Марії Савчак.

У квітні 1977 р. Екзекутива СУА мала засідання з тими особами, які підписали прохання про інкорпорацію Українського Музею. На засіданні устійнено роди членства музею, висоту вкладок та визначено речення засновуючих Загальних Зборів членів музею на 12-го червня 1977 р. Запрошеннями в члени музею зайнялася Марія Ржепецька зі своєю Комісією. Вони вислали 475 запрошень разом із членськими заявами. Рівночасно відділи СУА одержали від Екзекутиви обіжник, в якому вияснено засади членства відділів та приватних осіб у музеї. 44 відділи відгукнулися зразу і стали членами

Українського Музею, вплачуючи по 100.00 дол. річно. Добродіями УМ стали тоді 4 відділи, які вплатили по 500.00 дол. крім річної членської вкладки, а 11 відділів вплатили по 1,000.00 дол. і стали меценатами Українського Музею. Кампанія приєднання індивідуального членства дала на початку 122 члени.

12-го червня 1977 р. відбулися Засновуючі Загальні Збори Українського Музею. Тоді прийнято статут УМ, який забезпечує Союзові Українок Америки більшість в Управі музею. На цих зборах вибрано Управу, яку очолила Олександра Різник. На пропозицію СУА, збори вибрали Лідію Бурачинську почесною членкою Українського Музею.

Наступні Загальні Збори УМ відбулися 5-го березня 1978 р., на них переобрали з малими змінами попередню Управу, що її знов очолила О. Різник.

Велику увагу присвятив УМ освітнім програмам. Освітню Комісію очолила Любов Абрамюк-Волинець. Вона влаштувала дуже успішні великодні програми, які включали покази писання писанок, доповіді про обрядове печиво та писанки, ілюструючи їх прозірками та висвітлюванням фільмів Славка Новицького і Марка Перейми "Писанка". Сотки дітей і дорослих брали і беруть далі участь у великодніх програмах.

У грудні 1977 р. була влаштована перша різдвяна програма, яка охоплювала виготовлення прикрас на ялинку, короткі гутірки про різдвяні звичаї, про вертеп, українські колядки і щедрівки. У цій першій програмі взяли участь понад 600 дітей і молоді. Ці програми музей веде й до сьогодні. До них ще дійшли покази вишивання і дереворізьби.

4-го березня 1979 р. відбулися треті Загальні Збори УМ, що вибрали Управу, яку очолив д-р Богдан Цимбалістий. З тим моментом почався новий етап у розві Українського Музею. Д-р Б. Цимбалістий, чільний громадянин, відомий членкам СУА, як великий прихильник нашої організації, захопився музеєм та ідеєю, щоб поставити його на такому рівні, щоб він не поступався б у нічому професійним американським музеєм. Члени Управи УМ, як директор музею Марія Шуст, адміністративний директор Дарія Байко та цілковито відданий музеєві його персонал допомагають йому у його, повній посвяті, праці.

Почавши з того часу відбулося багато різних виставок, також і пересувних, з нагоди яких видано цінні, по-мистецькому оформлені каталоги та одержано поважні дотації від стейтового і федерального урядів. Ці всі досягнення є охоплені музейними звітами, що їх, почавши з 1979 р. видає музей з нагоди Загальних Зборів.

Музей, це єдина українська культурна установа в США, до якої постійно має доступ американська публіка і туристи цілого світу, яких так багато буває в Нью-Йорку. Це дає необмежені можливості інформування їх про Україну і її культуру.

Українська громада численно включилася у розбудову Українського Музею, але передусім треба підкреслити великі заслуги округ і відділів СУА, які своєю щедрою жертвенністю і моральною підтримкою спричинилися до здійснення ідеї створення музею на тому рівні, що він є сьогодні. Його ріст залежить в першій мірі від нас, бо ми, Союз Українок Америки, є творцями цієї культурної станиці в Метрополії світу — Українського Музею в Нью-Йорку. На нас лежить моральний обов'язок зберегти залишки народного мистецтва, яке так нещадно нищать на рідних землях.

Музей, це великий банк, що при добрій господарці приносить дуже високі відсотки. Їх треба вміти відістати самій нації з себе — своєю працею і своїми заходами, та коштами.

І. Свенціцький. Про музеї та музейництво. Львів 1920

”Музей є тривалою установою...”

Д-р Богдан Цимбалістий очолює Управу Українського Музею від квітня 1979 р. З нагоди 10-ліття музею Ольга Кузьмович перевела з ним інтерв'ю, яке подаємо нижче.

Питання: Що спонукало Вас так цілковито включитися в працю Музею та цілий час стояти в його проводі?

Відповідь: Кожний нарід, головним чином державний, старатється зберегти твори своїх мистців та пам'ятки своєї історії і культури, вважаючи їх своїм ”національним скарбом”. Тому наприклад забороняється продавати та вивозити їх закордон. Через різні історичні обставини українська культурна спадщина не має такої охорони і пропадає. Наші вороги-сусіди нищать її або привласнюють. Українська бездержавна суспільність не мала інституцій ані засобів, щоб її зберегти.

Маючи в Америці повну свободу і матеріальні засоби, мусимо зробити одним з наших завдань збереження творів наших мистців вивезених з краю або створюваних уже тут. А також мусимо дбати за зразки нашої багатой народньої культури й пам'ятки нашої історії. Советський уряд намагається ізольовати Україну від зовнішнього світу, звести її до рівня провінції советської імперії. Тому нашим обов'язком є виводити українську культуру в коло культур інших народів.

Оці міркування спонукали мене ангажуватися в роботу Українського Музею. Крім того я завжди був більше зацікавлений працювати для тривалих, часом далеких цілей, ніж для тимчасових акцій зокрема всякого роду святкувань і парад. Музей є тривалою устано-

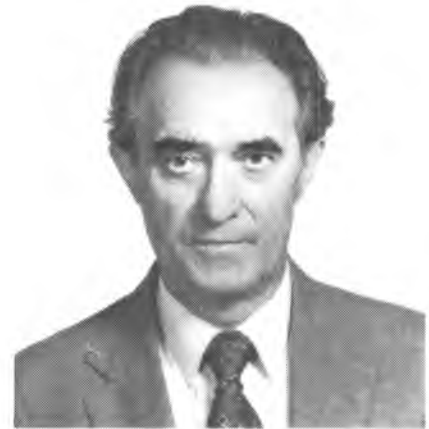
вою, що має всі шанси для дальшого розвитку.

П: Які моменти за цей час Вашої праці були для Вас найкращі й незабутні?

В: Найбільше вдоволення приносили мені самі успіхи Музею: зріст його членства, збагачення колекцій, щораз більша підтримка з боку українського громадянства й американських агенцій та фундацій. Зворушливим є також читати позитивні часом повні захоплення, коментарі неукраїнських відвідувачів Музею або преси про нашу народню культуру. Я також радів, що нам вдалося приєднати до праці в Музеї чимало осіб з молодого і середнього покоління. Сьогодні в Управі Музею половину її членів становлять молоді люди. Вкінці великим успіхом, що дав мені особливе вдоволення, було створення громадського Комітету Розбудови УМ, до якого ввійшли представники різних поколінь нашої громади та різних політичних орієнтацій. Я особисто апелював до осіб з різних середовищ, щоб ми діяли як зріла спільнота, яка, не зважаючи на всякі різниці між одиницями та групами, має спільний ґрунт, тобто спільну культуру, яка всім нам дорога й яку ми всі спільними силами стараємося зберегти, показувати її світові й виховувати на ній молодші покоління. Рідко хто відмовився від співпраці. Кілька осіб відмовилися через брак часу й інші громадські зобов'язання.

П: Чи Ви бачите велике майбутнє для музею з перенесенням його до нового будинку?

В: Вже тепер американська преса, радіо і телевізія відмічують діяльність нашого музею. Довідники про Нью-Йорк описують наші колекції і рекомендують відвідати

*Голова Управи УМ —
д-р Богдан Цимбалістий*

Dr. Bohdan Cymbalista, president of The Ukrainian Museum's Board of Trustees

музей. Якби УМ мав власний, просторий будинок, збудований відомим архітектором, в якому були б не лише колекція народнього мистецтва, але й твори наших відомих мистців, наш музей зайняв би постійне місце на культурній мапі Нью-Йорку. Ми одержуємо щороку малі дотації від федерального, стейтового і міського урядів та часом від приватних фундацій. Ми одержуємо їх не тому, що ми, мовляв, ”бідні” й потребуємо допомоги, але тому, що працівнички нашого музею вміють так описати програми музею, що вони викликають зацікавлення американських відповідних агенцій і бажання нам допомогти. Якби УМ був більший, ці дотації були б більші.

П: Чи думаєте, що українська спільнота відгукнеться на плян великої збірки для розбудови Музею? Чи далі це має бути журба СУА?

В: Історичною і тривалою заслугою Союзу Українок Америки було заснування Українського Му-

зею. Провід СУА постійно підкреслював характер музею як загально-національної інституції, що дозволило притягнути до співпраці багато осіб з-поза СУА. Більшість жертводавців і членів Українського Музею не є членами СУА, це однак не применшує заслуг СУА, якого Управа і відділи далі підтримують музей (77 відділів є членами музею, 36 відділів меценатами), відділи влаштовують імпрези, коляду в його користь, а членки складають пожертви та переводять збірки при різних нагодах. Така "опіка" організації з кількома тисячами членок дає музеєві підпертя ширших кіл громадянства. Без такої видатної підтримки ледве чи музей міг би розвиватися та діставати дотації від державних чинників та приватних фондаций.

П: Чи можете розповісти коротко про початки Вашої праці з Музеєм?

В: На першому етапі розвитку УМ треба було звернути увагу на поширення його програм. Музей мав тільки етнографічну збірку (приблизно 800 об'єктів). Тепер він має понад 3,000 об'єктів. Створено історичний відділ, що має понад 2,000 світлин, (упорядкованих і добре збережених), нумізматику, генеалогічну секцію. Створено образотворчий відділ, що має вже тепер 560 картин. Він постійно зростає, бо чимало наших колекціонерів з Америки й Європи записують свої збірки у своїх заповітах.

П: Котра з дотеперішніх виставок у музеї мала, на Вашу думку, найбільший успіх?

В: На мою думку, виставка "Втрачені архітектурні пам'ятки Києва" мала найбільшу історично-документальну вартість. Це вперше зібрано світлини зруйнованих церков Києва й фахово описано їх. Появилися дві прихильні рецензії в американському і англійському журналах на каталог виставки зі студією Тита Геврика, куратора тієї виставки. Знаємо, що

в одному університеті вживають цей каталог як джерело інформації для університетських лекцій.

Найбільш популярною серед американської публіки була виставка українського народного мистецтва, яка відбулася в стейтовому музеї в Трентоні й опісля в музеї Монмот в Лінкрофті, Н.Джерзі. Американська преса дуже прихильно описала ці виставки. Для неукраїнських відвідувачів ці виставки давали нагоду пізнати, я сказав би "відкрити" їм досі невідому, але таку багату й витончену культуру українського народу.

П: Які можливості музею дальшої фінансової допомоги міста чи інших американських чинників?

В: Можливості існують. На жаль, нам бракує людей, що вміли б працювати в рамках американської системи, мали б впливи й знайомства, які можна використовувати для українських потреб. В нас нема професійних людей, що вміли б написати прохання про дотацію до американських агенцій. Таке прохання — це не раз 20 або більше сторінкова студія, яка має переконати, що плянована програма музею є цікава і вартісна для американського загалу. Дотепер працівники нашого музею, зокрема Марія Шуст, роблять це самі — крім своїх інших обов'язків — і мають успіх.

П: Чи з новою віддаллю, що ділить Вас від Нью-Йорку, Ви зможете далі цілком посвячуватися праці для Музею так, як Ви це робили досі?

В: Впродовж останніх двох років я просив членів Управи вибрати іншу особу головою. Вважаю, що зміна в керівництві організації чи установи виходить на користь. Приходять нові люди з свіжими ідеями й ентузіазмом і це надає динаміки установі. Крім того я завжди намагався жити згідно з моїми переконаннями. В нас кидається гасла — "лицем до молоді" і рівночасно

чується нарікання, що наші старші громадяни далі займають провідні становища в наших організаціях. Тут нема згоди між гаслами і дійсністю. Я не хотів би, щоб мені такий закид зроблено. Тому я наставляв, щоб до Управи вибирали молодших осіб, (що і сталося). Я також пропонував вибрати молодшу людину головою Управи. На жаль, досі не вдалося знайти охочого. Члени Управи, що могли б бути головою, живуть далеко від Нью-Йорку, мають родинні зобов'язання, мають відповідальну працю, що забирає їм багато часу і т.п. Я не міг залишити установи, так дорого мені і тому погодився далі очолювати її. Маючи таких здібних і відданих працівничок Музею, як Марія Шуст (директор Музею), Дарія Байко (відповідальна за все діловодство Музею), Христина Певна (відповідальна за фотографічний архів і крамничку), Лідія Гайдучок (відповідальна за зв'язки з пресою і придбання фондів), Любов Волинець (директорка освітніх програм і каталогізаторка етнографічної колекції), Розалія Фенчинська (бюрова помічниця, до речі оплачувана містом) — можна бути певним, що УМ продовжатиме свою діяльність на тому самому рівні. Управа має тільки загальний нагляд над діяльністю Адміністрації, висуває пропозиції щодо майбутніх програм, ухвалює постанови й дбає про підтримку громадянства для Музею. Нагадаймо, що найактивніші члени Управи жили і живуть поза Нью-Йорком: в Нью-Джерзі, в Конектікат і Пенсильванії. Я сам жив в центральній частині Нью-Джерзі. Тепер живу трохи далі. Маю надію, що Управа зможе виконувати свою роботу задовільно. Зрештою, час покаже, чи більша віддаль до місця мого сталого замешкання, матиме вплив на працю Управи. Тим часом шукатимемо когось, хто хотів би очолити Управу Музею в майбутньому.

"Можемо більше здобути — культурою"

Інтерв'ю

Марія Шуст це довголітній директор Українського Музею в Нью-Йорку. З нагоди 10-ліття УМ ми зустрілися з нею, щоб перевести інтерв'ю. Далі подаємо її міркування щодо проробленої праці дотепер та її бажання відносно майбутнього.

Питання: Коли почали Ви працювати в Українському Музеї та що Вас спонукало заангажуватися в цій праці?

Відповідь: Я вже з 1976 року працюю в УМ, а це сталося так: після здобуття ступенню магістра в ділянці красного мистецтва в Пенсильванському університеті я думала над тим чи викладати в університеті, але якраз в той час прочитала оголошення в пресі про потребу людей до праці в УМ. Це мене зацікавило впершу чергу сама праця, а крім того нагода жити в Нью-Йорку — місті, яке мені імпонувало.

Мушу також сказати, що я є глибоко переконана, і вірю, що ми можемо більше здобути для української справи культурою. З самого початку Союз Українок Америки та Оксана Грабович (висококваліфікований етнограф) поставили Український Музей на високому поземі, а цього бракувало в українській громаді. Управи СУА та Музею мали виробити розуміння щодо потреби поставити це на добром рівні та завжди вимагали дотримуватись цього.

Зрештою Музей представляє собою великий потенціал крім того, це є інституція довготрива-

ла — я думаю, що українська громада це розуміє і підтримує нас. Ми здобули у неї велике довір'я і зрозуміння.

П.: Розкажіть нам, будь ласка, дещо про себе, про Вашу спеціальність.

Відп.: Я коротко відповім, що дістала ступінь магістра в ділянці мистецької педагогіки, тоді вчила мистецтва три роки у середній школі у Коннектікат. Потім, як уже згадувала, досягнула у 1976 р. другий ступінь магістерки з красного мистецтва.

П.: Прошу схарактеризувати Вашу працю як директор УМ. В чому полягає Ваша праця?

Відп.: В загальному я приготую виставки, маю нагляд над тим, коли має відбутися нова виставка та координую всю працю планування, устаткування виставки, фотографування, допомагаю в підготовлянні каталогів, пишу прохання на дотації і субсидії, які постійно приготую від грудня до березня кожного року. Крім того, представляю УМ і беру участь в конференціях музейних, доповідаю про Музей, поширюю відомості про нього серед українців і неукраїнців. Слід згадати, що УМ належить до музейних товариств: Американська Асоціація Музеїв, Міжнародна Асоціація Музеїв, Середньо-атлантийська Асоціація Музеїв та Нью-Йоркська Асоціація Музеїв. Як частина цього Музею бере участь в панелях Мистецької Ради Нью-Йоркського Штату, які часто від-

*Марія Шуст — директор УМ
Maria Shust —
Director of The Ukrainian Museum*

буваються в приміщенні УМ, а члени нашого персоналу беруть участь як доповідачі.

П.: Поділіться з нами про найбільше досягнення у Вашій праці, або з чого Ви мали особливе задоволення?

В загальному музейна праця дуже цікава, дає змогу дещо виявити свої артистичні здібності. Але мушу ствердити, що теперішня фаза планування будови УМ є надзвичайно стимулююча і цікава.

П.: В чому полягає праця Музею?

Відп.: Я вважаю, що обов'язки Українського Музею є тресторонні — перший: має поширювати українську культуру та історію; другий: збереження культури — це значить правильна і професійна консервація предметів, а це є дуже коштовна річ. А третій аспект це те, що Музей виконує ролю наукового та дослідного осередку.

Закінчення на ст. 32

Жіноче убрання. Півн. Буковина, Чернівецька область — 19 ст.

Woman's costume. Northern Bukovina; Chernivtsi oblast' — late 19th century.

Українське Народне Мистецтво

Українська культура — багата своїм народнім мистецтвом, яке віддзеркалює душу, побут, пристрасті, та цінності народу. Коріння народнього мистецтва сягають в глибоку давнину, а протягом століть воно стало спонукою до розвитку національної свідомости й невід'ємною частиною ідентичности народу.

Протягом довгих періодів український нарід був під ярмом різних завойовників, але не зважаючи на всяке поневолення він затримав своє національне обличчя. А саме тому, що ця нижча верства суспільства вперто і вірно дотримувались свого "я".

Під час найгіршого пригнічення вища верства українського суспільства терпіла за свою громадську діяльність: була ув'язнена або заслана. До великої міри український культурний розвиток був припинений різними наказами, які забороняли плекати мову, культуру тощо. Простий нарід опинявся часто без проводу — його зберегло сильне бажання дотримуватись стародавніх традицій, народніх звичаїв та рідної мови.

Вироби народнього мистецтва можна поділити на дві категорії: до першої належить те, що виробляється для щоденного вжитку. До другої — речі, які вживаються при виконанні різних обрядів і ритуалів. Кожна група предметів мала своєрідний стиль, що задовольняв льокальні потреби та передавався від одного виконавця до другого. Скільки виконавець присвячував мистецького зусилля на кожну річ залежало від його здібности та від призначення даного предмету.

Українці жили землеробством і праця їхня була сезонна, себто тісно пов'язана з природнім циклом. Це давало їм змогу пізньої осені, взимку та ранньою весною продукувати потрібні щоденні приладдя (гончарню, череп'яний посуд, текстильні та дерев'яні предмети). Вони були прикрашені традиційною орнаментикою, а як це виконувалось залежало очевидно від здібности даного митця. Дехто використовував старі приклади як зразок і лише відтворював традиційні форми, інші пристосовували ці мотиви і пробували створити, щось нове. Крім того, були одиниці, які вміли створити свої композиції, не переступаючи традиційних вказівок.

Хоч ці вироби мали утилітарне призначення, вони здебільшого мали естетичну або мистецьку якість. Довший час народня творчість не була поважно трактована, тому що вважалось, що це робили "недосвідчені" ремісники. Щойно в 19-му столітті вища верства суспільства почала зосереджувати свою увагу на предметах народньої творчости та визнавати, що це є рід мистецтва. Тільки тоді почали захоплюватися ним, вивчаючи форми та оцінювати мистецьку вартість.

Вироблення предметів народнього мистецтва було дуже поширене по всіх територіях України. Очевидно, були різниці в кожній категорії, в його пристосуванні, у вживанні кольорів, мотивів і форм. Існували і подібності. Мало предметів залишилося зі старих часів тому що вироби були виконані з недовговічних матеріалів (дерево, клей, тканини). Найстаріші приклади української вишивки, тканини, різьби дійшли до нас з 16-го століття або пізніше. Для того, щоб

дослідити історію розвитку народньої творчості цього періоду треба звертатися до старовинних документів н.п. літописи 11-го і 13-го століть, щоденники з описами подорожей від 10-го до 17-го ст., ілюстрації та стінні розписи (фресковий живопис) в церквах з 11-го до 15-го ст., заставки з рукописів тощо. Виявляється, що через традиційний характер народнього мистецтва воно швидко не мінялося протягом свого розвитку. Народнє мистецтво це творчість селянства, яке жило поза впливами міських осередків. Нові впливи та ідеї проникали, поступово. Найчастіше, коли річ відповідала потребам, нічого не мінялося, хіба саме технічне оформлення, яке тільки удосконалювалося.

Спосіб виробу народнього мистецтва передавався з покоління в покоління і таким чином, воно збереглося до 20-го століття. А традиційних стилів розвинених одним родом (племенем), селом або районом старанно дотримувались. Будь-яке відхилення не зустрічалося радо хоч талант і творча здібність завжди були цінені так довго, як творець не переступав меж традиційних форм.

Народнє мистецтво процвітало серед українців довгі століття, але не було широко знане поза межами відокремлених районів. Тільки в 19-му ст. виявилось серед етнографів та науковців зацікавлення цим явищем. Отож, вони почали вивчати всі аспекти селянського побуту включно з його мистецтвом.

Слід згадати, що науковці були занепокоєні нег'ативними наслідками промислового перевороту. Це також спричинило більше зацікавлення. Індустріалізація загрожувала існуванню народнього мистецтва, тому що речі вироблені на фабриці прискореною системою продавалися дешевше, ніж вироби домашні. Крім того, міські впливи щораз більше почали просякати в селянське життя. Це спричинило у селян зник консервативних способів мислення та почуття відокремлення. Порушення розпорядку селянського життя помічалося в їхній творчості, яку найчастіше окреслювали як чисту, гарну і щирю. Етнографи та науковці почали зауважувати спотворення форм і помітили загальне погіршення щодо рівня народнього мистецтва. Тому еліта та інтелігенція заініціювали рух, щоб урятувати зникаючі приклади народнього мистецтва. Постали школи народнього мистецтва, збиралися експонати, а на засаді цього створилися музейні колекції. З'явився великий попит на здібних народніх майстрів, які б далі виконували своє ремесло за традиційними вказівками, з метою простудіювати їхню працю.

Виставка народнього мистецтва Українського Музею в Нью-Йорку має зразки ткацтва (килими, рушники), кераміки, різьби, вишивання, писанок, а також народнє убрання. Здебільшого, виставлені речі походять з кінця 19-го та початку 20-го ст.

*Рушник. Полтава, з поч. 20 ст.
Ritual cloth (Rushnyk). Poltava; early 20th century*

Іларіон Свенціцький (7.IV.1876 — 18.IX.1956) був організатором і довголітнім директором Національного Музею (1905-1939), згодом Львівського Державного Музею Українського Мистецтва (до 1952). Він був відомий філолог, мистецтвознавець, крім того І. Свенціцького вважають як першим галицьким фаховим музеєзнавцем.

ГАЛИНА ЄФРЕМОВ

ІЛАРІОН СВЕНЦІЦЬКИЙ

Директор Національного Музею у Львові

Мої спогади про Іларіона Семеновича Свенціцького і Національний Музей доведеться почати від гуртка українців, що зустрічалися в далекі тридцяті роки в Академічному Домі у Львові. Вони могли б поправити дещо, якщо мене пам'ять підведе. Бували там обоє Барагури, Богдан Романенчук, Ярослав Рудницький, Мирослав Семчишин, діяльні у нашій діаспорі. Нема вже на світі талановитого Богдана Ігоря Антонича, померла й Ірена Вільде (Дарія Макогон).

Вважали ми себе українцями, але офіційно в тодішньому польському університеті це називалось "мова і література руська", і викладав ці предмети професор Ян Янув по польському. Отже темою моєї семінарійної праці в того професора був бібліографічний опис учительного Євангелія Кирила Транквіліона Ставровецького, а познайомитися з тим стародруком із 1619 року довелося мені саме в Національному Музеї.

Від фіртки в штахетах стежка вела почерез невеликий город до чепурного будинку з двома не однаковими вежичками і півкруглим бальконом попри могутню постать Митрополита роботи Сергія Литвиненка. Ліворуч за деревами ховався домок, де жив директор, а праворуч новий цегляний простий, як прямокутна коробка, просторий будинок, де за моїх часів була розвішена багатюща збірка ікон.

Канцелярія директора — це рівночасно робітня співробітників і читальня для відвідувачів. Це єдина кімната, в якій взимку велика кафлева піч ледве утримувала температуру трохи вищу від точки замерзання. Неначе бачу невисокого, з сивою борідкою директора в короткому кожущку і рукавицях з обрізаними пальцями (бож як перегортати сторінки?). Завжди доступний і привітний, він розпитує нового студента про його тему і тут же, черпаючи з безодні своїх енциклопедичних знань, накреслює йому історичне тло, наче вступ до його майбутньої праці. Тоді і працівники і читачі відриваються від своїх занять, підносять голови і слухають несподівано заімпровізовану лекцію. Мабуть не одна я вважаю працю в Національному Музеї моїм другим університетом.

А тоді вже виносив вам директор з-за закритих завжди дверей бібліотеки опрацьований в шкіру великий фоліант. Заглибившись в текст Учительного Євангелія, я виловлювала з-поза релігійно-мораль-

них міркувань Ставровецького відгомони сучасної йому доби, забувала все оточення і губила почуття часу. Раз, а може й не раз, голос професора Свенціцького прикликав мене до дійсності: всі вже розійшлися, надворі потемніло, пора кінчати.

Минуло від того часу кілька років, коли несподівано переказали мені студенти, що професор Свенціцький хоче мене бачити. Відбулося тоді дивне інтерв'ю, що складалося, здавалось, із сотень несподіваних і, наче не пов'язаних між собою, питань. Деякі були прості і легкі: Чи я б витирала порохи, якби зайшла така потреба? Розуміється: так. І трудне: Чи я оптимістка? Так чи інакше, мої відповіді показалися задовільними, і я дізналася в чому справа. Союз Музеїв у Польщі, що його членом був і наш Музей, давав своїм членам по черзі тримісячні стипендії для затруднення безробітних новоспечених магістрів. Черга саме прийшла на Національний Музей, і вибір директора впав на мене.

Моїм першим завданням було впорядкувати чималу колекцію золотих візантійських монет. Ці монети були неподібні до інших, знайомих мені досі. Були це тонесенькі бляшки різних відтінків — від майже сріблястого, через блідо-жовте і аж рожевувате до яскраво-жовтогогарячих, справді "золотих". Поза правильним колом з рисунком і написом залишалися не зовсім рівномірні поля. Деякі були аж вгнуті, як мисочки. Означувати їх допомагав двотомовий каталог візантійських монет Бритійського Музею. Та нумізматики з часом відійшла на задній план, коли ставали пекучими інші потреби Музею.

Коли моя стипендія скінчилася, я без надуми залишилася далі працювати зі зменшеною платнею і продовженими годинами. Порохів мені, може, й не довелося витирати, але скоро довелося стати друкаркою з широкими повноваженнями секретаря, мовного редактора і дипломата. Така була сила віри в святість музейної справи, що мені якось пощастило таки забезпечити за Музеєм архів старого, хворого, ображеного чи розгніваного пана, що неохоче прийняв мене в шляфроці в якійсь півтемній, заставленій речами кімнаті. Не менше непередбаченим і хвилюючим завданням було переконати трьох польських санітарних інженерів чи службовців, що вимагана ними нова каналізація для невеличкого домика на

вулиці Петра Скарги не тільки Музеєві фінансово не під силу, але й взагалі не потрібна. Та незабаром зазіхання польської влади на інтереси Музею скінчилися. Скінчилася й сама польська влада.

З приходом советської влади не тільки нумізмика, але й наукові праці Свенціцького відійшли на задній план, а зручно було друкувати філологічні тексти на великому "Адлері", що легко переставлявся з "гражданки" на латинку, і тільки грецькі приклади треба було вписувати від руки. Переривався і хід праці над "Словом про Похід Ігоря", де на моє здивування застосовувалась статистика, бож довелось писати пляни і звіти квартальні, піврічні, річні, боронитися від безглузких наказів нової влади. Ішли листи за листами і до Москви, де в управлінні мистецькими ділами міг захистити нас впливовий історик мистецтва Ігор Грабар, давній приятель Іларіона Семеновича з Закарпаття.

Тим часом до давніх працівників долучилися нові. Своїми були Михайло Драган-заступник директора, Мокрицький-книговод, Ліда Паращук — реставратор ікон, Анісія Свенціцька-консерваторка тканин, Віра Свенціцька, автор праці про дерев'яні різьблені ручні хрести, а милими новими — екскурсоводи: Іван Іванець ("Янцьо"), Роман Турин, брати Ліщинські, Володимир Ласовський. Виявила нова влада і якусь ласкавість до Музею, дала три "путівки" себто можливість поїздки в Ленінград, Москву, Київ, Крим. Приділив Іларіон Семенович цю приємність наймолодшим: Ліді Паращук, дочці Вірі і мені. Та розчарування прийшло дуже скоро, бо перевірка особистих даних виключила і Віру і мене. Поїхала одна Ліда.

Тим часом Національний Музей об'єднано з Музеєм Дзедушицьких в одну Львівську Державну Картинну Галерею, ще залишаючи Свенціцького директором, але вже паралізуючи його можливість купувати намічені ним експонати для Музею. Показалося, що в таких справах рішальний голос має також головний бухгалтер, Рубін Рубінович Рубінштейн. Як почував себе творець Музею, що завжди мав на прикметі тут образ, там стародрук і звук набувати ці скарби в міру припливу необхідних коштів за давно продуманим пляном! Далі почались примусові ви-

клади для "Підвищення кваліфікацій". Запам'яталось із них тільки смішне: доповідач просив вибачення, що не має українського перекладу Гете і тому зачитує його в оригіналі. І зачитував... російською мовою!

Одного разу зібрали нас у залі Музею Дзедушицьких на свого роду "профсоюзні" збори і ревно заохочували висловлюватися проти директора, який то він мовляв був гнобитель чи визискувач, тепер наші кривди будуть направлені, настане справедливість. Не знаю, як почували себе організатори цієї імпрези, коли промовці один за одним підносили заслуги директора, говорячи з признанням, подивом, пошаною, а може й любов'ю, перемінивши ці збори в демонстрацію нашої повної лояльності до директора. Ми навіть умудрилися післати когось по квіти і урочисто вручити йому китицю на закінчення цих зборів.

За якийсь час Свенціцького таки позбавили директорства в Музеї, мовляв, в інтересі його наукової праці в університеті та в Академії Наук. Директором став відносно молодий татарин, що говорив гарною українською мовою і відзначався деяким веселим цинізмом. На якийсь мій протест відповів: "Закон, як дишло, куди повернеш — туди вийшло".

Потім прийшло ще більше горе: Арештували дочку Віру. На щастя, тоді ще змогла врятувати її інтервенція професора Студинського. Скоро після того й його самого большевики вивезли. Советський кошмар скінчився. Почався німецький.

Музей затих. Вже не боїмося розмовляти. Коли приношу оригінальні документи моїх жидівських товаришок, що "пішли на арійські папери", Іларіон Семенович Свенціцький спокійно вписує в Інвентарну Книгу Музею під черговим числом: "Приятелі Галі — архів Н.Н."

А мої жидівські товаришки вже без мене дістали з Музею свої документи, що дозволило їм працювати далі професійно — одні у Парижі, а другий десь у Цюриху.

Прощалася з моїм незабутнім директором перед моїм виїздом на Захід. На моє питання без слів відповів: Ні! що ж я вартий без моєї бібліотеки?

Музей в нинішньому розумінню, це: або скарбниця творчості людини у зв'язку із всесвітом, або образ частини життя всесвіту. В першому рядові музей служить штуці, поглибленню і поширенню естетичного смаку. Він веде видця в країну взнеслого, в царство духа, заохочуючи його не раз не зважати на сіру буденщину, відпочивати від неї в царині краси, свободної людської творчості, та самому знятись до здійснення пізнаної краси у власному житті. В другому разові музей своїми збірками повчає видця про зовнішню різноманітність життя у світі, та про його внутрішню одність.

І. Свенціцький
Про музеї та музейництво. 1920

Український Музей у Нью-Йорку заклав відділ образотворчого мистецтва, в якому тепер нараховується понад 500 картин. До УМ надійшло приблизно 200 праць Василя Г. Кричевського: картини олією, рисунки і графіки — з колекцій покійного Вадима Павловського.

ЄВГЕН БЛАКИТНИЙ

ВАСИЛЬ ГРИГОРОВИЧ КРИЧЕВСЬКИЙ

Сорочинці — ярмарок. 1938. Олія, картон
Fair in Sorochyntsi. 1938. Oil on cardboard.

У листопаді 1986 року сповниться 34-ліття з дня смерті, а в грудні 1986 року 114-ліття з дня народження одного з найвидатніших мистців України — Василя Григоровича Кричевського. Останні роки його життя пройшли далеко від рідної землі, в гарячій і духово чужій Венесуелі.

З іменем Василя Григоровича Кричевського пов'язана ціла доба українського духового відродження.

Здається, немає жодної галузі мистецтва, на якій не позначився б його творчий вплив, духова печать його всебічної творчої індивідуальності. Малярство, архітектура, графіка, прикладне мистецтво, театр, кіно — це ті ділянки мистецтва, до розвитку яких він найбільше причинився своєю понад п'ятидесятилітньою творчою працею.

У кожній з цих ділянок мистецтва Василь Григорович виступав як новатор і творець Українського Національного Стилю, започатковує національну течію, наскрізь оригінальну, самобутню, сперту на глибоке знання та вивчення старого українського народного мистецтва.

Новаторство його творчих шукань одночасно було по-європейському модерне і його ранні праці початку десятих років 20-го століття привертають

до себе увагу західного світу. Їх друкують у найбільшому тоді англійському мистецькому журналі "Студія".

Історія знає трагічні періоди життя окремих народів та окремих творчих одиниць. Таким трагічним було й життя Василя Григоровича. Двічі в житті, в середині і в кінці творчого шляху, доводиться йому бути свідком цілковитого знищення всіх його найкращих робіт, творчої праці цілого життя. В мистецтві інших народів тяжко знайти подібну аналогію долі творця.

Що ж виховало цього видатного мистця, в якому духовому кліматі зріс і зформувався цей великий майстер?

Народився Василь Григорович Кричевський 31-го грудня 1872 року (за старим стилем) в селі Ворожба біля міста Лебедин на Слобожанщині, в родині повітового земського фельдшера.

Мистецьку освіту Василеві Григоровичу довелося здобувати самотужки. Достатки земського фельдшера були аж занадто малі. Обтяжений великою родиною, (восьмеро дітей) — він ледве зводив кінці з кінцями та не міг платити за навчання хлопця.

Дитинство Василя Григоровича пройшло у Ворожбі. В Лебединському повіті, ще зберігалось бага-

*В. Кричевський та П. Костирко. Проект музею Шевченка коло могили, 1934.
Design of T. Shevchenko Memorial Museum in Kyiv, 1934.*

то козацьких традицій, ще живі були сиві свідки козацької давнини. Не так далеко були Ніжен, Стародуб, Конотоп, Батурин — історичні міста Гетьманщини. Ще стояли чудесні козацькі хати, оздоблені різьбою, орнаментами з цікавим внутрішнім устаткуванням інтер'єрів. Вся архітектура Слобожанщини 18-го століття була повна своєрідної оригінальної краси та естетики.

Отже, вже з дитячих років Василь Кричевський всмоктав в себе істоту української естетики, на все життя просякається красою українського народного мистецтва.

Рисувати він почав ще з раннього дитинства. Закінчивши двокласову сільську школу у селі Велика Сироватка, куди його батько віддав учитися, 13-літнім хлопцем Василь Григорович склав іспит у Харківське Технічно-Залізничне Училище, де міг учитися на казенний кошт. Ця школа дала Василеві Григоровичу добру підготовку в кресленні та рисунку. Ще під час його навчання у школі, помітивши неабиякі здібності молодого хлопця — кресляр Харківської Міської Управи Бабкін — взяв його до себе на повне утримання, з тим, щоб він викреслював його проекти. За кожний такий викреслений проект, Бабкін ще додатково платив Василеві Григоровичу 20 рублів. Ці гроші Василь Григорович відсилав своєму батькові. Талановитий шістнадцятилітнім юнаком зацікавився харківський архітект та професор архітектурного планування Харківського Технологічного Інституту — Загоскін, взяв його до себе технічним помічником, поселивши в своєму домі разом з синами на правах члена родини. Він сам особисто почав учити Василя Григоровича мистецтва архітектури, будівельного мистецтва, технології матеріалів та малювання акварелю. Сам Загоскін був видатний аквареліст. У Загоскіна Кричевський набув свою фахову архітектурну та мистецьку освіту, а з допомогою його синів завершив свою загальну освіту.

Пізніше, у Харківському університеті, він слухав курс лекцій з історії України, етнографії і народного мистецтва, з історії мистецтва у таких видатних професорів, як Балагій, Редін і Сумцов, працював у бібліотеці та музей університету, — вивчав зразки народного мистецтва та давні документи. Приїздячи на вакації до батьків, він, разом зі своїм приятелем Василем Горленком, їздить по Полтавщині, збираючи етнографічні матеріали для видання про українську старовину та народню творчість, яке вони разом планували. Несподівана смерть Горленка перериває роботу над цим виданням.

Живучи у родині Загоскіна, Василь Григорович мав нагоду зустрічатись з видатними діячами мистецтва і культури. Загоскін був надзвичайно освічена й культурна людина, він любив і знав мистецтво, мав з мистецтва велику бібліотеку, а його дім був одним із осередків культурного життя Харкова 1880-1890 років.

Частими гостями в його домі бували малярі Михайло Врубель, Григорій М'ясоєдов, приятель Шевченка — Лев Жемчужников, письменник Константин Станюкевич, піаніст Антон Рубінштейн та Альберт Бенеш. Наїздами бував також композитор Чайковський. Знайомство зі всіма тими людьми, розвивав та збагачував мистецький світогляд Василя Григоровича.

Незабутнє враження на Кричевського справила зустріч з малярем Левом Жемчужниковим. Кричевському тоді було двадцять років. Можна припускати, що ця зустріч остаточно оформила його мистецький світогляд, визначила його життєвий і творчий шлях, скерувавши його в напрямі відродження та розвитку українського національного мистецтва.

Жемчужников був дуже кольоритною постаттю. Російський аристократ 24 літнім юнаком попавши на Україну одразу ж захопився природою України, її народом, звичаями, а головним чином багатством

народної мистецької творчості. Він вивчив українську мову, одружився з селянською дівчиною-кріпачкою. В селянській свиті ходив по селах України, приятелював з кобзарями, збирав українські пісні, народні думи, записував народні приказки, легенди, повір'я, змальовував народні типи, одяг, прикраси та оздоби на одязі, різьбу, посуд та будівлі. Пізніше він деякі свої зарисовки вмістив в альбомі "Живописная Україна", свідомо намагаючись тим продовжувати видання, започатковане колись під тією ж назвою його приятелем Т. Шевченком. Ще будучи молодим малярем, він був на посвяченні будинку Григорія Галагана в селі Лебединцях.

І саме тоді, коли він дивився на "дім цей споруджений, щоб оживити перекази предків у пам'яті нащадків" — у нього зродилася думка про створення Українського Національного Стилю в архітектурі.

Зустрівши у Загоскіна молодого Кричевського, якого господар жартівливо представив як оригінала, що захоплюється українським народнім мистецтвом, оглянувши зібрані ним матеріяли, Жемчужников відчув, що цей талановитий молодий архітект-мистець може здійснити мрію його життя. Він заохочував Василя Григоровича й далі вивчати українське народне мистецтво, хвалив його, казав, що велика кількість зразків у будівництві селянських хат, дає всі можливості й підстави для створення свого власного національного стилю в архітектурі. Треба лише збирати матеріяли, вивчати їх, аналізувати, відшукувати той дух, характеристичний і спільний їм усім. Тоді, синтезувавши все, викристалізувати свій власний український стиль в архітектурі й мистецтві. "Працюйте далі над цим — казав Жемчужников — тут непочатий край роботи! Я певний, що Ви досягнете свого, якщо Ваш молодий запал не згасне з роками. Дай Боже, щоб Вам пощастило колись зробити те, про що змолоду думав я."

Ця порада старого мрійника глибоко запала в душу молодого Кричевського. Він далі піде цим шляхом, що йому його намалював Жемчужников. Пробувши у Загоскіна три роки, закінчивши своє навчання у нього, Василь Григорович перейшов до майстерні академіка архітектури — Олексія Бекетова.

Це був другий видатний архітект Харкова. В його архітектурній майстерні В. Г. Кричевський завідував мистецькою частиною проєктування, сам проєктував великі будинки і за будинок Товариства Гірнопромисловців у Харкові року 1899 одержує на Конкурсі першу нагороду.

Дім Бекетова був більш фешенебельний, ніж дім Загоскіна. Життя в ньому йшло на широку скалу. Як і дім Загоскіна, це також був один із осередків життя харківських інтелектуалів. Бекетов був споріднений з відомою українською родиною фінансиста Алчевського, до якого тяжіла українська мистецька інтелігенція Харкова. Через Бекетова Василь Григорович познайомився з родиною Олексія Алчевського та затоваришував з молодим сином Алчевського, — Іваном, який згодом став світової слави оперовим співаком. Буваючи часто в домі Бекетова та Алчевського, Василь Григорович знайомиться там з видатними на той час українськими діячами культури та мистецтва, яких він не мав нагоди стрінути у Загоскіна. Між ними були письменники Панас Мирний (Панас Рудченко), Борис Грінченко, професори університету — Дмитро Багалій, етнограф Микола Сумцов, фізик Микола Пільчиков та інші, а з українських малярів Порфирій Мартинович, Сергій Васильківський, архітект-маляр Віктор Величко, Первухін, Уваров, Ткаченко. Також українські артисти Марія Заньковецька, брати Тобілевичі: Микола Садовський, Панас Саксаганський та Іван Карпенко-Карий, та інші бували там. В такому середовищі ще більше зміцнилася національна свідомість і прагнення молодого Василя Григоровича.

*Кисловодськ. 1938. Олія.
Kislovod'sk. 1938. Oil.*

Сосни над Ялтою. 1948. Олія, полотно.
Pines overlooking Yalta. 1948. Oil on canvas

1897 року Кричевський уперше зі своїми роботами виступив на виставці харківських малярів. Його дебют був успішний. Акварельні краєвиди Криму, що їх він виставив, зустріли прихильну оцінку критики та відвідувачів.

На виставці був присутній Загоскін. Побачивши, яким успіхом користуються роботи його учня, він від зворушення розплакався. Кричевському було тоді 25 років. Саме цей час Кричевський уважав початком своєї мистецької діяльності. З цього часу його ім'я як архітекта та маляра стає широко знаним у харківських мистецьких колах. Також його уважають за одного з найдосвідченіших знавців українського народнього мистецтва.

Наступного року Василь Григорович вирішив поїхати до Академії Мистецтв у Петербурзі, щоб здобути академічну освіту. Та професори Академії, побачивши, як він за пару годин зробив точну копію із щойно надісланої з Франції великої акварелі та оглянувши його малярські роботи, вірадили йому вступати. Академія нічого навчити його не могла. Кричевський повертається додому на Україну у Харків.

У роках 1899-1902 він ще виставляв свої праці в столичному Петербурзі в імператорському товаристві акварелістів (загалом виставлявся там чотири рази), але це був його останній контакт з Петербургом та російським мистецтвом взагалі.

Василь Григорович остаточно стає на свій власний шлях, спертий на давню традицію українського народнього мистецтва, яке на все життя стає для нього невичерпним джерелом творчості. З цього моменту він виступає вже як майстер — новатор.

У 1902 році Кричевського вибирають членом Підготовчої Комісії до XI Всеросійського Археологічного З'їзду в Харкові. Для етнографічної виставки цього з'їзду буде він типову селянську хату Слобожанщини з усіма її етнографічними деталями. Ця хата стає центром уваги всієї виставки і притягає якнайбільше відвідувачів.

Улітку того самого року, дізнавшись, що Полтавська Земська Управа задумала будувати новий будинок, Кричевський починає переконувати земських діячів у необхідності збудувати цей будинок управи в українському стилі. Звичайно, українські діячі дуже хотіли б мати такий будинок, але готових взірців не було і ніхто з них не міг уявити, як же такий великий мурований на два поверхи будинок буде виглядати.

Ідею Василя Григоровича підтримав голова управи Лизогуб і та частина земців, яка, свідомо чи підсвідомо, почувала себе українцями. Також гаряче підтримав Кричевського харківський маляр Васильківський, який мав багато особистих приятелів серед полтавських земців. На особисте прохання Лизогуба Василь Григорович почав працю над проектом. Це була нагода зреалізувати давній задум, виношені думки й вишукані мрії перетворити в дійсність.

Симпатизуюча Москві частина земців почала чинити організований спротив. Почалась боротьба, у яку були втягнуті широкі кола громадянства, зчинилась полеміка в пресі.

Тим часом голова будівельного відділу управи Саранчов, запеклий та принциповий ворог всього українського, почав будову на власну руку і вивів фундамент.

Земське зібрання припинило будівництво і проголосило конкурс на проєкт будинку. Конкурс відбувся в червні 1903 року.

Проєкти, що надійшли були виконані в стилі ренесанс, "северно-руському", романському, а також в офіційному стилі імперії "російському ампірі". І лише один проєкт Кричевського був в українському стилі. Правда, в умовах реакційної політики імперського режиму Василь Григорович мусів приховати назву стилю "український" під офіційно умовною назвою "южно-руський ренесанс".

Жюрі конкурсу десятьма голосами проти одного прийняло проєкт Кричевського. Так постав цей унікальний будинок, форми, пропорції, деталі й конструкції якого походили з традицій народньої архітектури. Через те й промовляв він одразу до серця кожного українця, як щось своє, рідне, близьке.

Будинок Полтавського Земства (закінчений 1906-1907 рр.) ствердив, що український стиль не є утопія, що він існує реально і його основні риси є вже практично вироблені Кричевським. Він здобув право громадянства та став наріжним каменем у відродженні й творенні українського національного стилю не лише в архітектурі, але й в мистецтві взагалі.

Сам "самодержець" Микола II, відвідавши Полтавське Земство "удостоил" будинок і його архітекта "высогайшей похвалою".

Цей будинок змусив фахових учених, істориків, мистецтвознавців звернути увагу на українське народне мистецтво, зокрема дерев'яну архітектуру старих церков та хат, зайнявшись їх дослідженням та вивченням, а також породив цілу плеяду старших та молодших архітектів-послідовників, які в своїх працях запроваджують та розвивають український національний стиль. Вони вже йдуть шляхом, що його прокляв Василь Кричевський. Серед цих архітектів можна назвати такі імена, як К. Жуків, Коробців, Троценко, Обремський, Даніловський, Лушпинський та багато інших.

З'являється ряд наукових праць про українське народне мистецтво та архітектуру таких видатних учених, як Хведір Вовк, Григорій Павлуцький, Вадим Щербаківський.

За будинок Полтавського Земства, Імператорська Академія Мистецтв вирішує надати Кричевському звання Академіка Архітектури. Та Кричевський, обравши свій власний український шлях, не хоче йти в загально-російському імперському запрягу, від запропонованого звання Академіка відмовляється.

Другою не менш важливою ділянкою в творчості Василя Григоровича була графіка. Революція 1905 року знесла Валуєвський закон, послабила цензурні умови. На Україні це одразу ж викликало широкий попит на українське друковане слово, українську книжку. В Києві виникло декілька українських видавництв та книгарень. До Києва повернувся проф. Михайло Грушевський, який одразу розвинув широку видавничу діяльність. Виникло питання оформлення книжки, попит на графіків та ілюстраторів.

Зустріч Кричевського з Грушевським, поєднання цих двох видатних сил української науки й мистецтва в тісній співпраці — дає блискучі наслідки. Вони обидва стають ініціаторами відродження українського графічного мистецтва, започатковують новий рух в оформленні книжки. Для обидвох з них джерелом надхнення стало мистецтво українських стародруків. Роля Грушевського була в тому, що він пропонував Кричевському певні ідеї та вказував на історичні джерела. Кричевський відігравав ролю творця, новатора, що прокладав новий шлях і практично здійснював на папері ці ідеї. Вдячний науково-історичний матеріал творів Грушевського давав Василеві Григоровичу широку можливість до творення графічних композицій.

Кричевський робить графічне оформлення для науково-популярних праць Грушевського — відомої "Ілюстрованої історії України", "Культурно-національного руху на Україні в XVI-XVII віці", та "Нашої політики".

Для них виготовляв обкладинки, добирив ілюстрації з старих українських видань, робив рисунки з історичних матеріалів, відрисовував та реставрував

старі рисунки, творив нові композиції на основі давніх взірців.

Надзвичайно тонкий рисувальник і стилізатор, Кричевський глибоко розумів красу, природу й характер старого українського друку. На його основі вміло стилізуючи, він виробляв свій власний стиль в графіці — український стиль, який відповідав вимогам і мистецькому рівневі сучасної йому доби.

Поява цих видань та їх графічне оформлення викликали загальне захоплення. Так був започаткований новий рух у мистецько-графічному оформленні української книжки, рух, який незабаром знайшов наслідувачів та послідовників.

Нарбут, приїхавши на Україну в 1917 році, попадає під сильний вплив Кричевського. Він багато від нього запозичає і, завдячуючи йому, відходить від школи російського графіка Білібіна — стає на свій власний шлях — розвиває та виявляє свій могутній талант.

У циклі лекцій "Українська культура" Дмитро Антонович називає Кричевського "філософом лінії" та "основоположником нової української графіки".

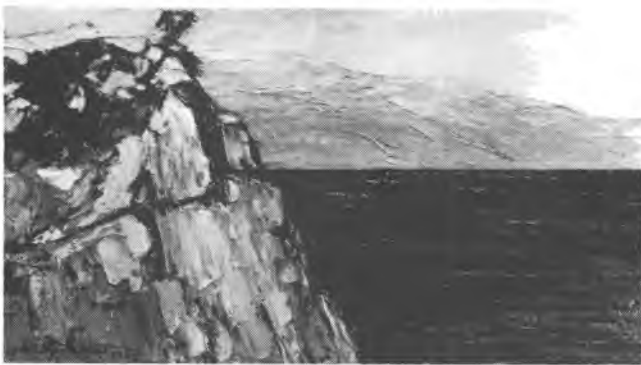
Слідом за оформленням праць Грушевського, Кричевський робить двадцять вісім обкладинок для задуманого Вадимом Щербаківським видання "Українське мистецтво", яке мало вийти в п'ятнадцяти томах. Для кожного тому мала бути зроблена в стилі доби інша обкладинка. З усіх обкладинок відомо лише три: для першого тому "L'ART D'UKRAINE" (Київ-Львів 1913 р.) — виданому в Ляйпцігу, другого тому, що вийшов 1925 року у Празі, і для третього тому, під назвою "Українська хата", який не був видрукований. Решта обкладинок загинула під час пожежі будинку Грушевського у Києві.

З встановленням Московсько-більшевицького окупаційного режиму в Україні Василь Кричевський ще до року 1933-го встигає зробити багато десятків обкладинок для Видавничої Спілки, Державного Видавництва України, Інституту Книгознавства, видавництв "Рух", "Книгоспілка", оформлює один з томів "Літературного ярмарку". Окупаційний режим косо задивляється на творчість Кричевського, і він припиняє працю. Лише в 1935 році він ще ілюструє видання "Українська Пісня" за редакцією Хвилі — робить до нього понад чотириста рисунків з мотивів української народної творчості. Решта його графічних робіт була зроблена на еміграції.

Останній його праці — це обкладинка до "Українського Православного Календаря" на 1952 і 1953 роки. Незадовго до своєї смерті він працює над ілюстраціями до "Миргородських повістей" Гоголя.

Василь Кричевський був також надзвичайно тонким майстром екслібрисів. Його екслібриси для Д. Ревуцького, Юрія Яновського, С. Єфремова, Я. Стеценка, С. Маслова часто друкувалися в спеціальних виданнях. Вони належать до скарбниці українського мистецтва.

Роки революції і становлення Української Дер-

Чорне море. 1943. Олія, картон
Black Sea. 1943. Oil on cardboard.

жави — найбільш гарячкові й творчі роки праці Кричевського. В цей час він виготовляє державні герби України — великий і малий, грошові знаки для Центральної Ради, дві Гривні. Велику й малу державні печаті, а також прапор для полку ім. Богдана Хмельницького.

Все це за консультацією Михайла Грушевського щодо форми й стилю. Трохи згодом на замовлення Видавничої Спілки "Час" — ілюструє Українську Євангелію, для якої робить образи чотирьох Євангелістів, титульні листи, заставки, кінцівки, початкові літери на окрему орнаментальну рамку для кожної сторінки. Це був шедевр української графіки. Переспаний 1923 року за кордон Михайлові Грушевському цей проект десь загинув.

Третьою важливою ділянкою в житті Василя Григоровича була педагогічна праця. 1917 року з ініціативи Дмитра Антоновича в Українській Державі за Гетьмана Скоропадського у Києві була створена Українська Академія Мистецтв. Першим ректором Академії було обрано Василя Григоровича. Та він, що органічно не зносив ніякої адміністративної праці — відмовляється від цього посту. Тоді на його місце рада професорів Академії обирає Федора Кричевського — його молодшого брата. Сам Василь Григорович став академічним професором та керівником Майстерні Архітектури та Орнаментики.

З цього часу всі наступні роки свого життя з невеликими перервами, всі свої сили й знання віддає він вихованню молодих українських малярів та архітектів. Я не буду перераховувати всіх його учнів, їх занадто багато. Назву лише двох найвидатніших: Анатоль Петрицький в малярстві та Володимир Заболотний в архітектурі.

Та несподівано трапилась страшна подія — прийшла катастрофа. В січні 1918 року московські червоні банди колишнього царського жандармського полковника Муравйова оточили Київ. На станцію прор-

вався панцерний потяг під командою латиша Каска. Перші стрільна з гармат були скеровані на будинок Грушевського, у якому на останньому поверсі в мансарді було мешкання В. Г. Кричевського. Декілька пострілів запальними набоями перетворили багатопверховий будинок Грушевського на палаюче вогнище. В цьому вогнищі загинули, крім всього майна мешканців, дві неоціненні мистецькі збірки — М. С. Грушевського та В. Г. Кричевського, поминаючи історичний архів Грушевського. Обидві збірки були між собою в тісному генетичному зв'язку, любовно збиралися протягом десятків років і мали головним чином пам'ятки української старовини, починаючи від княжих часів.

Загинув також і увесь творчий мистецький дорібок його життя — кілька сотень більших та менших образів. Цю втрату Василь Григорович переживав тяжко та навіть на кілька років покинув малювати.

Так, захоплюючи столицю України, червона Москва першими пострілами своїх гармат розстрілювала українську культуру минулого й прийдешнього.

З встановленням радянської влади на Україні, Українська Академія Мистецтв в 1922/23 році була зліквідована. Згодом був створений Київський Художній Інститут. Професором цього інституту, а пізніше керівником катедри малярства в ньому був В. Г. Кричевський аж до вибуху Другої світової війни.

На закінчення, необхідно згадати про ще одну ділянку в його творчості, в якій він відіграв керівну роллю — а саме кіномистецтво.

1925 року в Одесі була створена Українська Кінофабрика ВУФКУ. Василя Григоровича запросили консультантом. На Кінофабриці він одразу ж став центральною постаттю, навколо якої гуртувалася талановита українська молодь Кінофабрики — Олександр Довженко, Юрій Яновський та інші.

Там він працює над оформленням серії українських історичних і інших фільмів: "Тарас Шевченко", "Тарас Трясило", "Людина з лісу", "Борислав сміється" та інші. Дав тему до Довженківського фільму "Звенигора". Легенду про Звенигору, яку він оповів, Юртик (Юрко Тютюнник), Йогансен та Яновський, перекладаючи на мову сценарію, усучаснюють.

Василь Григорович бере безпосередню участь в поставі фільму, як консультант та маляр. Так під його керівництвом, група молодих талантів створила цей найбільш поетичний в історії українського кіна фільм. Це фільм, про невмирущі скарби українських народних традицій, української духовності, які збережені в горі Звенигора та які охороняє дід невмирущий.

Надмірність праці, перевантаженість підірвала здоров'я Василя Григоровича і року 1928 він покинув працю в кіно. Згодом через десять років, він ще раз повертається до кіна, щоб створити ще один чорнобілий фільм "Назар Стодоля" (1937) та перший український кольоровий фільм "Сорочинський Ярмарок".

Київ — Михайлівський монастир (Економічна брама), 1923
Kiev — Michailivsky Monastery, 1923.

За час свого трирічного перебування на Кінофабриці, Василь Григорович підготував мистецькі кадри для української кінематографії, став основоположником української кіно-культури. Недарма Микола Бажан свою статтю про нього назвав "Творець у кіно" (журнал "Кіно", Київ 1982, ч. 2.), а Юрій Яновський в своєму романі "Майстер Корабля" так характеризує Василя Григоровича в образі "професора".

"Ім'я професора ви можете знайти в історії архітектури республіки — Його будинки сміливі й прості, досі прикрашають наші міста. В історії великого кіна в нього почесне місце відданого й невтомного працівника, непомітного, скромного й упертого в роботі. Розповідали, що він показував теслі як тримати сокиру, а маляреві — пензель. Як зробити краще форму для пап'є-маше і як швидше вийняти звідти масу застиглого картону. Як обробляти вогнем дерево, щоб воно виглядало старим і красивим, як з мішків швидко мати гобелени.

Його майстерно оброблені стільці для історичних картин давали заробіток майстрам фабрики, коли вони виходили за ворота." (Ю. Яновський: "Майстер Корабля". Харків 1928 р. ст. 34-37).

Війна захопила Василя Григоровича на 69 році його творчого життя. З великим трудом йому щастить уникнути примусової евакуації. Німецьку окупацію він перебував в голодному й холодному Києві. Восени 1943 року, разом з усіма втікачами він залишає Київ, їдучи в невідоме. Його валізки з цінними рукописами та матеріалами вкрадено відразу на двірці в Києві, а скрині з малярськими працями загинули на Словаччині.

Це була друга, остання й непоправна втрата творчого доробку Кричевського. Він стоїчно переніс цей страшний удар, не втратив енергії і ще з пам'яті намагався дещо з втраченого поновити.

Час репатріації він перебував у Парижі, де йому допомагав його старший син, також маляр — Микола Кричевський, який жив там постійно.

В 1947 році, коли Василеві Григоровичу трапилось перша нагода, він з родиною виїздить до Каракасу у Венесуелі. Це була вже остання подорож 75-літнього майстра.

В надзвичайно гарячому, незвичному для нього підсонні Венесуелі, він далі працює, бере участь у виставках в Каракасі та виставках українських малярів в Америці. Готував видання українського етнографічно-архітектонічного альбому. Також працював над ілюстраціями до творів Гоголя.

Захворівши на запалення легенів у листопаді 1952 року за два дні до свого вісімдесятиліття він помер. Вадим Павловський перевіз його прах до Америки та поховав на цвинтарі в Бавнд Бруку.

Роля, яку відіграв Василь Григорович Кричевський у відродженні та розвитку українського мистецтва й культури, його вплив і значення були настільки великі, що радянський режим змушений був посмертно його реабілітувати у всіх наданих йому званнях і титулах.

Творчість велетня духа, Василя Григоровича Кричевського, належить до золотого фонду української культури і житиме так довго в історії українського мистецтва та культури, доки існує українська Земля і живе український Нарід.

Д-р Ірма Крушельницька, сестра померлого мистця Ярослава "Славка", створила п'ятитисячний тривалий фонд його пам'яті для підтримки діяльності Українського Музею. Вона має намір передати УМ картини свого брата коли вже музей матиме більше приміщення. Д-р Крушельницька зберігає їх в надії, що українська громада в США спроможеться цього здобути.

МАРТА БАЧИНСЬКА

ЯРОСЛАВ КРУШЕЛЬНИЦЬКИЙ — "СЛАВКО"

"Славко вибрав екзиль, щоб мати свободу естетичного вислову, так потоптану в його країні чужим режимом. У його типово слов'янській любові до краски виявлена вітальність і свіжість української душі через погідну і життєрадісну афірмацію, так чужу російському нігілізмові: повнотою свого стилю мистець стоїть поруч мистців міжнародної кляси."

Це уривок з монографії українського мистця — маляра Ярослава Антона Крушельницького, про якого писала його опікунка та приятелька Ліліяна Марієнбергер 1960 року.

Небуденної слави досягнув Ярослав Крушельницький — Славко — своїм надзвичайним талантом, та, на жаль, більшість тієї слави та признання високих мистецьких досягв прийшли по його смерті.

Славко — в цей спосіб він підписував усі свої картини, — мав тяжке життя, бо під час нього зазнав долю скитальця, злидні, невдачі та довго боровся з занепадом здоров'я.

Славко народився в місті Долина в Галичині в 1916 році. Закінчивши середню освіту, він почав вищі студії у Львові, а потім переїхав до Познані. В 1942 році став членом Української Спілки Образотворчих Мистців у Львові. Під час Другої світової війни він виявив велику мистецьку діяльність але також дбав про свою університетську науку.

В 1945 році Ярослав Крушельницький виїхав на Захід, через Люксембург до Парижу, де поселився в 1946 році. Париж — це Мекка мистецького світу, до якого Славко ентузіастично включився. Він розвинув свою мистецьку діяльність — організував свої індивідуальні виставки в Парижі та в інших містах Європи.

В Парижі Славко брав щорічну участь у виставках Сальону Незалежних а в 1949 р. можна було оглянути його твори на виставці "Мистців Емігрантів". В 1955 р. також мав виставку в США.

З матеріального боку життя для Славка в Парижі було дуже тяжке, так що в 1959 р. він переїхав до Люксембургу, де умовини були легші. В цім році він став членом Спілки Українських Мистців США.

Славко прожив в Люксембурзі аж до своєї смерті в 1973 р., яка прийшла по довгій недугі.

"Правдиве мистецтво так, як і музика, остає недовершеною таємницею, якщо воно не знайшло

*зрозуміння у глядачів чи аудиторії. Великі малярі мусять найперше самі реалізуватися, слухати свого генія, себто слухати своєї власної внутрішньої візії, що їх переслідує. Врешті, при кінці своєї епохи, вони примушують публіку визнати себе. Але тільки еліта відгадує їх вже перед розголомом їхнього імені. Славко є між ними. Свіжість його інспірації, бурхливість виконання й блискучі кольори роблять з нього передвісника, свідомого творця, що постійно відновлюється."**

В 1976 р. приятелі Славка улаштували в Люксембурзі — Кірхбергу велику посмертну виставку його творів, з доповіддю поета д-ра філ. Й. П. Шнайдера. Працю українського маляра Ярослава Крушельницького, доповідач схарактеризував ось так:

"Ці образи вдаряють своїм вогнем пристрасти, об'єднання мистецької чесности, естетичних форм, де домінує біля певних пост-імпресіоністичних та пост-фовістичних особливостей, могутній експресіонізм."

Мулон Руж

Moulin Rouge

**Liliane Marienburger. Les grands tableaux de Slavko. Etude analytique. Luxembourg, 1959-1960.*

Люксембурзька преса, з якої маємо найбільше документації про мистецьку активність маляра Славка, дуже прихильно оцінювала його працю.

"Мало котрий з малярів, що робили свої мистецькі виставки в Люксембурзі, лишили нам такий світлий і могутній спомин, повний збуджуючих думок, як Славко-українець... Славко в розкішних кольорах... В його образах відчувається внутрішній вогонь, бо любов і екстаза життя нуртують в серці цього мистця."

Під час свого творчого життя Славко намалював біля 500 більших та менших картин. Виявляв себе найвірніше в опіях, любувався в краєвидах та портретах. Характеристичні картини його це "ноктюрни", де він мав нагоду уживати доволіно відтіні темно-синього кольору.

Ярослав Крушельницький-Славко, маляр школи експресіонізму, мистець відданий своїй музі, ще один вираз бездонної творчости української душі.

*Я. Крушельницький. Мертва природа, 1962
J. Krushel'nytsky. Still-life, 1962.*

УКРАЇНСЬКИЙ МУЗЕЙ

ЧЛЕНСЬКА ЗАЯВА

Бажаю /-ємо/ стати членом /членами/ Українського Музею в Нью Йорку в такій категорії:

Звичайний член	\$25.00	річно	☐
Пенсіонер	10.00	річно	☐
Студент	10.00	річно	☐
Родина (батьки і діти до 18 р. життя)	50.00	річно	☐
Допомагаючий член (родина або особа)	100.00	річно	☐
Прикладаю добровільну пожертву в сумі			

Коли добровільні пожертви досягнуть суми \$500.00, жертводавець буде іменований **добродієм** Українського Музею. Коли пожертви досягнуть \$1,000.00, жертводавець стає **меценатом** Українського Музею. Жертводавець, що дасть \$5,000.00, стає **фундатором** Українського Музею.

Добродій	\$ 500.00
Меценат	1,000.00
Фундатор	5,000.00 і більше

Пожертви для Українського Музею можна відтягнути від прибутків при виповнюванні податкових форм /tax exemption/

Name _____ /please print/
 Address _____

 Tel: _____
 Date _____

_____ підпис

Чеки просимо виповняти на:

The Ukrainian Museum
 203 Second Avenue
 New York, N.Y. 10003

OUR LIFE

Monthly, published by Ukrainian National Women's League of America

VOL. XLIII

OCTOBER 1986

Editor: Marta Baczyński

The Ukrainian Museum, celebrating its tenth anniversary this year, was founded in 1976 by the Ukrainian National Women's League of America, Inc. with the aim of preserving the rich cultural heritage of the large Ukrainian-American community in the United States. Now, an independent institution with an absolute charter granted by the Board of Regents of the University of the State of New York, the Museum has a wide ranging national membership and is considered one of the most interesting small museums of New York City. The Museum is a member of the American Association of Museums, the Northeastern Museum Association, the International Council of Museums, and often serves as host for specialized museum workshops organized by the Metropolitan Museum of Art.

Over the past ten years a number of major exhibitions, dealing with many aspects of Ukrainian culture, have been organized at the Museum, accompanied by bilingual illustrated catalogues and hand-out brochures.

The core of the Museum's Ukrainian folk art collection, numbering approximately seven hundred artifacts in 1976, has grown over the past decade to more than three thousand items, both through donations and purchases, and is presently the largest documented collection of its type in the United States. Two comprehensive exhibitions of folk art have been organized: one permanently displayed at the Museum and another designed to travel. The traveling exhibit had its inauguration at the New Jersey State Museum in Trenton, where it opened in 1984 to great acclaim. In 1985 it was exhibited at the Monmouth Museum in Lincroft, N.J. and plans are underway for its viewing in other cities.

The Museum's other collections consist of a historical department, a numismatic collection and a genealogical section. Two major exhibitions dealing with historical subjects — "The Lost Architecture of Kiev" and "To Preserve a Heritage: The Story of the Ukrainian Immigration in the United States" — have also been mounted at the Museum. Both subsequently became traveling exhibits, with the "Kiev" exhibit having journeyed to nine major cities in the United States and Canada. The newly formed department of fine arts consists at present of over five hundred paintings and drawings and is rapidly growing as a result of donations from collectors and artists.

The Museum's mission is also one of education. To this end the educational department organizes biannual courses and workshops in the most popular traditional Ukrainian crafts, conducts tours for adults as well as groups of school children, and sponsors lectures.

Since its founding the Museum's financial backing has come from its membership, many generous contributors, as well as grants from government and private funding agencies. Other sources of income have been various fundraising events such as receptions and concerts with the generous participation of renowned Ukrainian-American artists in such world-class auditoriums as Alice Tully Hall at the Lincoln Center for the Performing Arts.

Having concluded an exciting first decade of growth and development, The Ukrainian Museum now faces the challenge of building a representative facility to house the treasures of our rich and beautiful cultural heritage. We are confident that the Ukrainian-American community will help us meet this challenge through its magnanimous support.

REMEMBERING.....

It was a hot, steamy summer evening. After a meal of crisp salads followed by delicious wine cooler, I turned my trusty tape recorder on and said to my hostess, "Let's talk about the Museum." I felt privileged and honored to be able to spend some time with a lady I admired tremendously and to be able to speak with her about one of my favorite topics, and a timely one at that, the Ukrainian Museum in New York City.

My hostess, Alexandra Riznyk had seen the birth of this wonderful institution. As president of the Museum Committee, she was part of the hardworking team, members of the Ukrainian National Women's League of America, which made a dream become a reality.

The nucleus of this grand dream was a collection of Ukrainian folk costumes which were purchased by UNWLA in Lviv, and exhibited at the 1933 Chicago World's Fair with great success. For several decades following the Fair, according to Mrs. Riznyk, the collection was borrowed and in the process some valuable items were lost, damaged or destroyed. During World War II many items from the collection were sold.

After the War it was decided that in order to preserve the precious examples of our culture, the remainder of the collection must be safeguarded. It should also be noted that through the years many other examples of Ukrainian folk art, such as ceramics, woodcarvings, metalworks, and folk costumes were collected and eventually the organization had a sizeable and valuable grouping of artifacts.

The first semi-permanent home for the mini-collection was the fourth floor of the Ukrainian Institute of America in New York City and on April 9, 1967 the Ukrainian Folk Art Exhibit was officially opened.

"This collection had never been catalogued," said Mrs. Riznyk, "There were lists of the items, but no identifying descriptions." Shortly the exhibit was professionally catalogued by Oksana Hrabowych, an ethnographer, who eventually became the first curator of the Ukrainian Museum.

The UNWLA folk art exhibit at the Institute was short-lived and soon the collection found itself back in boxes stored at the UNWLA headquarters in Philadelphia.

"The actual idea of a permanent museum was first proposed by Iwanna Rozankowsky when she was vice president of UNWLA," said Mrs. Riznyk. This was in the early 1970's. The organization readily accepted this project and a campaign was launched — publicity and fundraising — to encourage the support of the Ukrainian community in this undertaking.

In 1975, Mrs. Rozankowsky was elected president of UNWLA and the headquarters of the organization moved to New York City. To accommodate the new projected museum, UNWLA purchased a building in partnership with the Ukrainian Congress Committee of America.

The remodeling of the new premises had to be done to museum specifications. Galleries had to be fashioned, temperature controlled storage facilities had to be built, and other special requirements had to be met.

Mrs. Riznyk, the Museum Committee and everyone involved in the new project worked very hard and fast, learning along the way the complicated and fascinating details which, when taken together, create an exciting exhibit in a museum setting.

In October 1976 The Ukrainian Museum had its grand opening and gala inaugural celebration in a fanfare of press-covered events. In December of that year, the Museum was incorporated and received its Charter from the State of New York.

During the Museum's formative years, Mrs. Riznyk went on to say, there were many individuals who gave freely of their time, knowledge, enthusiasm and support. It would be unfair to name some, and not mention others, she explained. However, Mrs. Riznyk did speak about Mrs. Hrabowych. "The credit for the professional preparation of exhibits and setting up of the Museum is thanks to Oksana Hrabowych, because she knew what had to be done and she did it well," affirmed Mrs. Riznyk. From determining the specifications of exhibit cases to the utilization of acid-free paper, from proper lighting in the showcases, to special type of cabinets made expressly for storage, my hostess credited the new curator with excellent judgement and knowledge of the rudiments of museum know-how.

There was a lot of work in the early stages of preparation for the Museum. The folk art collection already boasted many beautiful large kilims, which had to be brought from Philadelphia, unrolled, inventoried, rolled back and wrapped for storage. Mrs. Riznyk remembered that job as "an all night" effort.

Then, Mrs. Riznyk said, there was an office to furnish. People who were aware of the building of the Museum, donated desks, filing cabinets, etc. "The big bookcase, the beautiful mahogany one which is in the office at the present time, came from the Museum of Natural History in the city," said Mrs. Riznyk. That Museum has a vast storage area filled with furniture it no longer used and small institutions were welcome to choose what they needed. However, Mrs. Riznyk failed to take into account the size of the bookcase she liked and the fact that it had to go up to the fifth floor of a rather narrow building. Needless to say, the bookcase had to be taken apart and Mrs. Riznyk's son spent hours putting it together again. But then, this is par-for-the-course in the planning of a museum.

"The Museum exhibits only a small part of its collection," said Mrs. Riznyk, "and while the folk costumes and ceramics were on display, the kilims, cumbersome things that they are, were in need of storage. Temporarily stored in the basement of the building, they were in danger of molding, due to humid and warm conditions. Therefore, they were moved again to Philadelphia, but this time to a specially prepared, airtight, weather controlled storage facility. Nothing was easy in the beginning".

Mrs. Riznyk had nice things to say about the staff of the new institution. She praised Director Maria Shust, saying "she is very artistic and very good in planning an exhibit" and spoke about Daria Bajko, presently the Administrative Director, as "the backbone of the Museum and very efficient."

The initial year of operation was a difficult one for the young institution. Although Mrs. Rozankowsky and the UNWLA Executive Board decided that the Museum should belong to the community, it was slow going to drum up support for it. I asked my hostess — why? "Because," she said, "in spite of what we advertised, that this belongs to the 'hromada', people still looked on it as a 'Soyuz Ukrainok' museum. But even then, that's no excuse. The biggest supporters were the Branches, and they didn't balk at it. They very willingly gave the hundred dollars a year. We got larger donations from Branches and from individuals, but it was a drop in the bucket in the beginning."

"The first year was hard on everybody," said Mrs. Riznyk, "there were many problems which we hadn't been faced with before, and we had to look for solutions to them."

But there were also so many wonderful and interesting stories to be told about the collections, about the Museum. Mrs. Riznyk painted a magnificent, touching picture, reminiscent of life in a Ukrainian village. She described how one woman took some embroidered shirts from the Museum to Hunter, NY, where she washed them in the mountain stream, and dried these garments on the grass, in the sun.

"It was heartbreaking," Mrs. Riznyk said, "when several embroidered shirts were purchased from Russian -Jewish emigrees, bearing the label from the Lviv Museum." Mrs. Riznyk also remembered when Patriarch Cardinal Slipyj came for a visit and was very interested in the preservation, storage and exhibition of artifacts. It seemed, his collection in Rome was placed on tables and hung on walls.

The dusk of the evening crept around us. I could hardly make out my companion as she sat across the table from me. She didn't notice. Mrs. Riznyk is blind, but her love of life, her positive attitude and her courage led me on a historical voyage and through her words I was a witness to a great achievement.

"I believe the Museum is very worthwhile, its the best thing the UNWLA ever did, ever!" Mrs. Riznyk emphasized as we concluded our talk. A staunch supporter of the Museum, she believes that to survive as a nation, we must preserve the essence of our cultural heritage, and that pinpoints the job and responsibility of the Ukrainian Museum. "That Museum is our only hope", concluded Mrs. Riznyk.

MARTA BACZYNSKY

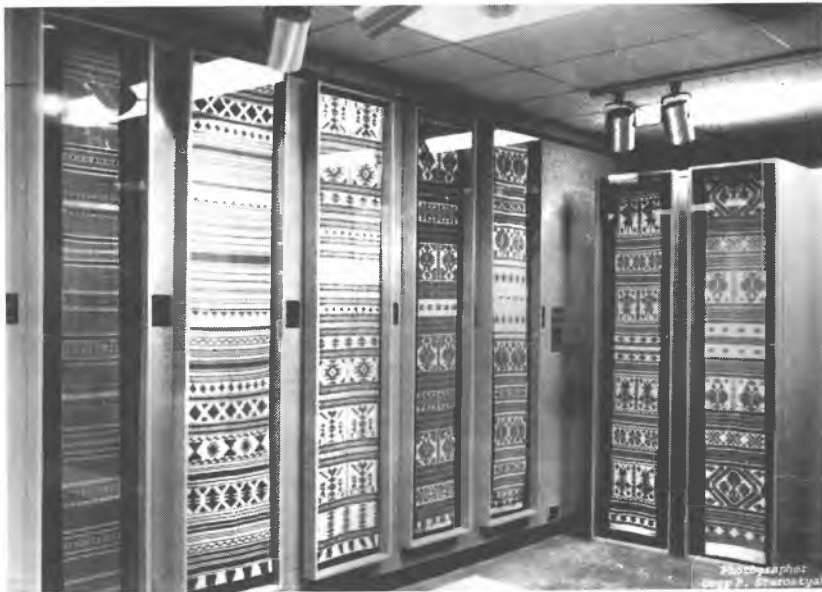
Pysanky — The Ukrainian Easter Eggs and Ritual Bread Exhibit

Introduction to Ukrainian Folk Art Exhibit 1976-1977

Nikifor, The Naive Painter of Krynica 1978-1979

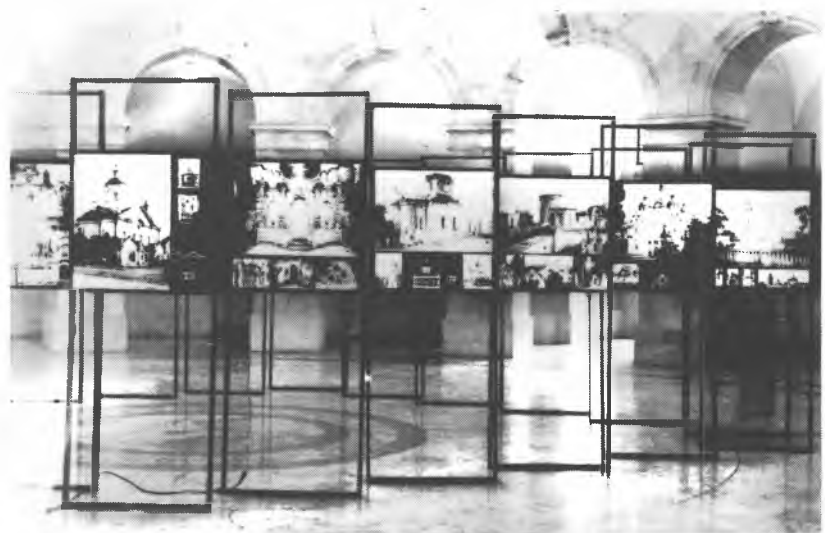
Rushnyky — Ukrainian Ritual Cloths 1981-1982

Ukrainian Folk Ceramics from the Carpathian Mountains 1979

Folk Art from the Carpathian Mountains

The Lost Architecture of Kiev 1982-1983

EXHIBITS AT THE UKRAINIAN MUSEUM

The Ukrainian Museum continually presents a wide range of major exhibitions which reflect the uniqueness and wealth of our Ukrainian cultural heritage. To date, the Museum has staged twenty five exhibitions, many of which also featured catalogues. These publications are fully researched and are designed not only to enrich the viewers' appreciation of a given exhibit, but also to serve as independent sources of Ukrainian cultural and historical data.

Introduction to Ukrainian Folk Art — Inaugural Exhibit
October 1976 — October 1977
Catalogue — *"An Introduction to Ukrainian Folk Art"*

Pysanky — The Ukrainian Easter Egg and Ritual Bread Exhibit
March — May 1977
Catalogue — *"Ukrainian Easter Egg and Ritual Bread Exhibit"*

Traditional Designs in Ukrainian Textiles
October 1977 — November 1978
Catalogue — *"Traditional Designs in Ukrainian Textiles"*

Nikifor, The Naive Painter Of Krynica
November 1978 — January 1979

An Exhibit of Samvydav (Samizdat)
Uncensored Writings from Ukraine and the Soviet Union
February — March 1979
Catalogue - *"An Exhibit of Samvydav (Samizdat) Uncensored Writings from Ukraine and the Soviet Union"*

Ukrainian Folk Ceramics from the Carpathian Mountains
June — September 1979

Ukrainian Embroidery Crafts
December 1979 — February 1981
Catalogue — *"Ukrainian Embroidery Crafts"*

Ukrainian Folk Costumes
Presently a permanent exhibit

Folk Art from the Carpathian Mountains
Presently a permanent exhibit

Pysanky and their Symbols
March — June 1980
Catalogue — *"Pysanky and their Symbols"*

Rushnyky — Ukrainian Ritual Cloths
February 1981 — February 1982
Catalogue — *"Rushnyky — Ukrainian Ritual Cloths"*

The Lost Architecture of Kiev
June 1982 — February 1983
Catalogue — *"The Lost Architecture of Kiev"*

Ukrainian Kilims
September — November 1983
Catalogue — *"Ukrainian Kilims"*

To Preserve a Heritage: The Story of the Ukrainian — Immigration in the United States —
December 1983 — February 1986
Catalogue — *"To Preserve a Heritage: The Story of the Ukrainian Immigration in the United States"*

The Etchings of Nicholas Bervinchak
October 1984

Bandura and Ukrainian Folk Musical Instruments Exhibit
May 1986

The Museum has also presented ten (10) annual Pysanky — Ukrainian Easter Egg Exhibits, during each Spring, beginning with 1977.

TRAVELING EXHIBITS

Ukrainian Folk Art — Travelling Exhibit
1984 — *Opened in the New Jersey State Museum, Trenton, NJ*
1985 — *Opened in Monmouth Museum, Lincroft, NJ*
Catalogue — *"Ukrainian Folk Art"*

Lost Architecture of Kiev — Travelling Exhibit
1983 — *Opened in the Rotunda of the Russell Building of the United States Senate in Washington, DC*
1984 — *Opened in the University of Dayton, Dayton, OH*
1984 — *Opened at the Ukrainian Institute of Modern Art, Chicago, IL*
1984 — *Opened at the Ukrainian Cultural & Educational Center, Winnipeg, Manitoba, Canada*
1984 — *Opened at the Ukrainian Art Foundation, Toronto, Ontario, Canada*
1985 — *Opened at the Ukrainian Educationl & Cultural Center in Philadelphia, PA*
1986 — *Opened at the Provincial Museum of Alberta, Edmonton, Alberta, Canada*
1986 — *Opened at the Ukrainian Cultural Heritage Village, Edmonton, Alberta, Canada*
1986 — *Opened at the Ukrainian Museum in Saskatoon, Saskatchewan, Canada*

The Ukrainian Museum — “A viable and enduring institution”

Dr. Bohdan Cymbalista, president of the Board of Trustees of The Ukrainian Museum, spoke to Olha Kuzmowych concerning the Ukrainian Museum. Following is a translation and excerpts of the interview.

Question: What motivated you to work so fervently on behalf of the Museum and to continue in your leadership role for such a long time?

Answer: Nations, particularly sovereign ones, try to preserve the work of their artists, as well as momentos of their history and culture. They protect these national treasures by making it unlawful to sell such items or to ship them out of the country without some control. Due to our present circumstances, the Ukrainian cultural heritage is, to a large degree, being lost. Our enemies — our neighbors, are destroying our culture or are claiming it as their own.

In the United States, we enjoy freedom and have the means to preserve the works of our artists, which were brought from our homeland, or those created in the diaspora. This, along with the preservation of examples of our rich cultural heritage and history, should be our primary task. The Soviet government isolates Ukraine from the world in an attempt to make it merely a province of the Soviet empire. It is our duty to give Ukrainian culture international exposure.

This then was what inspired me initially to work for The Ukrainian Museum. Besides, I have always considered working to achieve long-range goals more rewarding and worthwhile than other endeavors. The Museum promises to be a viable and enduring institution.

Q: What were the best and most memorable moments of your work?

A: The most gratifying, I'd say was the very success of the Museum: the expansion of its membership, growth

of the collections, escalating support not only from the Ukrainian community, but also that of American agencies and foundations. It is heartening to read the positive and frequently enthusiastic comments from non Ukrainian guests or from the press after visiting the Museum.

I am very happy that we were able to get many young individuals to work at the Museum. Most recently, I was very pleased by the formation of the Ukrainian Museum Development Committee, whose membership includes people of various ages and political affiliations. I personally sent out appeals to Ukrainians from diverse backgrounds, so that on this project we all could work together.

Q: What kind of future do you see for the Museum in its proposed new site?

A: Even in our present locale the American media — press, radio and television — have taken note of our activities. A visit to the Museum is recommended by numerous guidebooks to New York City. If we had a larger facility designed by a renowned architect, housing our folk art collections and the works of famous Ukrainian artists, our Museum could claim a permanent place on the cultural map of this city.

Through the efforts of our staff and their abilities to write and present the programs of the Ukrainian Museum we have received small grants every year from federal, state and city governments and sometimes private foundations. When the UM is larger it will invariably receive more substantial subsidies.

Q: Do you think that the Ukrainian community will support the great fundraising plan for the new museum, and will it continue to be the concern of the Ukrainian National Women's League of America?

A: The founders of the Museum — the UNWLA, has always stressed the

extensive nature and purpose of this institution, which has allowed many people outside the organization to cooperate in the work of the Museum. Most of the donors and members of The Ukrainian Museum are not members of the UNWLA. This fact does not diminish the accomplishment of this organization whose National Board and membership continue to support the institution (77 UNWLA Branches are members, 36 are founding members). Branches sponsor various functions to benefit the Museum, while individual UNWLA members support the Museum with their donations. UNWLA's continued patronage of the Museum is substantial and without it we could not grow.

Q: In your opinion, which exhibition staged by the Museum enjoyed the greatest success.

A: On the basis of its historical and documentary value I consider the “Lost Architecture of Kiev” exhibition to be the greatest success. The catalogue which accompanied the exhibition was favorably reviewed by American and English journals. We even know of one university that uses this catalogue as a source book in a course of study.

For the American public the “Ukrainian Folk Art” exhibit enjoyed the greatest popularity, first in the New Jersey State Museum in Trenton and then in Monmouth Museum in Lincolnton, NJ. The American press gave these exhibitions great coverage.

Q: With your recent move even further from New York City, how will you continue to be active in the operations and guidance of the Museum?

A: In the last 2 years, I have asked the members of the Museum board to choose another individual as president of the Board of Trustees. I believe that changes in the leadership of an organization are for the

best. These individuals bring fresh ideas and enthusiasm and add a dynamism to the organization.

In our community one often hears — "one must plan and work with youth in mind" — unfortunately often our leaders retain their positions for too long. I don't want to be caught in this situation. That is why I insist that a younger individual be chosen. However, those who have the qualifications and interest often live far

outside New York and have to contend with career and family responsibilities. That is the reason I haven't left my position.

The role of the Board of Trustees is primarily one of overseeing the work of the Museum's Administration. The Board proposes ideas for future programs and seeks the support of the community.

With an Administration and Staff of the calibre of Maria Shust (Direc-

tor), Daria Bajko (Administrative Director), Chrystyna Pevny (Archivist and Gift Shop Manager), Lydia Hajduczok (Public Relations and Fundraising), Lubow Wolynetz (Director of Educational Programs and Cataloguer in charge of the Ethnographic Collection) and Rosalia Fenchynsky (Staff Assistant) The Ukrainian Museum will continue its work with the same quality and enthusiasm.

On the occasion of the 10th Anniversary of The Ukrainian Museum, we wish to express our pride in the accomplishments and successes of this grand institutions.

For many years our organization nurtured the idea of a museum where the multifaceted nature of Ukrainian cultural and historical heritage could be preserved and displayed to the world.

Determination is one of UNWLA's strongest characteristics and we never wavered from our purpose. It was an uphill, difficult climb.

When the Museum opened and became a self-governing entity, we rejoiced — for ourselves and our communities. We believed we had created something permanent which will bear witness to our long and proud history as a people.

After a decade of activity, The Ukrainian Museum is an evident confirmation, to the validity of our original purpose. Its excellent exhibitions, scholarly catalogues and educational programs have become an integral part of the Ukrainian community and in the cultural fabric of New York City.

We are confident the second decade will see the realization of another dream — the building of a new museum facility — an elegant showcase for the treasures of our heritage.

In celebration of this milestone the UNWLA extends its best wishes to The Ukrainian Museum for continued success, growth and prosperity.

From the Visitors' Book at the Museum.....

"Delighted to know that the museum is here in New York City and to be introduced to a new and rich culture. Found the costumes beautiful in design and craftsmanship."

"A celebration of life and life work!"

"This is one of the nicest small museums around. This small museum is a very integral part of the fabric of the community, also its strength. This positive force has unlimited possibilities. Good luck!"

"My father is from Ukraine. I found it most interesting to view artifacts and costumes which give me an indication of the culture my father came from. I am pleased to see such a museum in this city, testimony to human tradition amid the beauty of the past."

"This is a beautiful collection of authentic costumes and textiles — its really a pleasure to see. The larger New York museums should learn a lesson from this display!"

BILINGUALISM IN THE UKRAINIAN MUSEUM

The Ukrainian Museum is geared toward satisfying two types of audiences — the Ukrainian and the general public. It responds to the Ukrainian community's cultural and social needs, but a great deal of effort is also placed on reaching out beyond the Ukrainian sphere. Because of this multi-level function, the museum faces special challenges.

Maria Shust, Director of The Ukrainian Museum addressed the topic of bilingualism in the Museum in a panel during the 81st Annual Meeting of the American Association of Museums, held in New York City. Ms. Shust began by presenting a short history of The Ukrainian Museum, its uniqueness and purpose. "For a small museum, located in a city which is considered to be, by many, the cultural center of the world — we were faced by a great challenge. We had to compete for our audiences with world famous museums. We, therefore, had to offer something unique, something not offered by any other cultural institution."

"Our goals were well-defined: we were established as a specialized museum whose purpose was to preserve the collections that were placed in our trust and to develop exhibitions, publications, educational and public programs of the highest caliber, which related specifically to Ukrainian art, history and culture."

The Director explained how the Museum responds to the needs of the Ukrainian community, not only within its proximity but scattered throughout the United States, Canada and Europe. "Our exhibitions and programs are developed on the highest level and in as great a depth as possible — giving a visitor greater insights to the various aspects of the Ukrainian culture and history. This gives people of Ukrainian descent a sense of pride in their culture's achievements. Our catalogues are produced as scholarly publications, contributing to a particular area of Ukrainian studies. Perhaps, one of the most important functions of the Museum is that it is perceived as an avenue through which one could acquaint and share with the general public the beauty, richness and diversity of the Ukrainian culture, which is generally not known to the western world."

Ms. Shust said that a lot of effort is placed in this direction which has proven to be successful, since as many as 70 per cent of the Museum's visitors are non-Ukrainian.

"In order to draw as wide a public as possible, much of our energy is directed toward publicizing our activities, while new exhibitions and programs are continually being developed."

Thus, according to Ms. Shust, the Museum has developed a supportive dual-language following and has therefore implemented bilingual programs. "Our exhibitions labels, wall texts, audio-visual presentations, publications, flyers, posters and tour lectures are in both languages, Ukrainian and English. In order to draw large audiences, our public relations efforts are geared toward both sectors; press releases are sent out to both Ukrainian and non-Ukrainian newspapers and magazines; our calendar of events, as well as the annual report is published bilingually; our courses and workshops are given in English, however, the instructors are fluent in Ukrainian and can communicate in that language when necessary."

Director Shust said that the English language is also used for the benefit of the second and third generation Ukrainian-Americans to whom their ancestral tongue is no longer familiar.

The use of the Ukrainian language in the Museum, continues Ms. Shust, has a very important and emotional meaning. "The Ukrainian language has become an issue on par with retaining our Ukrainian identity. In Soviet Ukraine the use of our language is discouraged and it is being eliminated as much as possible."

Ms. Shust also spoke about the Museum's important function as the publisher of scholarly works, particularly those associated with exhibitions, such as catalogues, dealing with Ukrainian historical or cultural themes that are not acknowledged in the Soviet Union.

"To produce everything in Ukrainian and English, we at the Museum draw upon not only the bilingual resources of our staff, but also upon members of the Ukrainian community," continued Ms. Shust.

Because of the dual language requirements, the Museum had to make specific adjustments in every phase of its operation. Ms. Shust elaborated on this issue: "Our staff has to be bilingual — this is necessary, from answering telephone inquiries to proof-reading typeset material." She pointed out that each project must be done in duplicate, meaning twice as much work, not to mention the additional cost of producing printed material in two languages.

In conclusion, Director Maria Shust said, "The issue is not only to produce things in both languages, but to produce everything in the best possible form of each language. Material must be edited well, literate and scholarly, otherwise, in our case, it defeats the purpose of bilingualism. This is the challenge we are faced with for the future."

MARTA BACZYNSKY

ЗАМІСТЬ КВІТІВ

В пам'ять моїх дорогих, незабутніх батьків бл.п. **Петра і Афанасія Афенко** складаємо через відділ СУА **20.00 дол.** на потреби Українського Музею — **Петро і Оля Люра**

Замість квітів на свіжу могилу **Ліди Брехун**, незабутньої членки 7-го Відділу СУА склали по **25.00 дол.** — д-р Олександра Школьник, Юліянна Білецька. **Разом 50.00 дол.**

Замість квітів в пам'ять покійної дорогої **Ліди Брехун**, складаю **20.00 дол.** на Український Музей в Нью-Йорку. **Олена Сушків**

Замість квітів на свіжу могилу св.п. **Генрика Власенко** складаємо **25.00 дол.** на Український Музей — **Христя і Степан Шмотолохи**

В пам'ять проф. **Олени Гадзінської** складаю через 47-ий Відділ СУА в Рочестер, Н.Й. **50.00 дол.** на Будівельний Фонд Українського Музею в Нью-Йорку. **Іванна Мартинець**

В пам'ять проф. **Олени Гадзінської** складаю через 47-ий Відділ СУА **50.00 дол.** на Будівельний Фонд Українського Музею в Нью-Йорку. **Ірина Руснак**

У пам'ять матері Лариси Онишкевич, бл.п. **Марії Залеської**, склали **50.00 дол.** на Український Музей. **Подружжя Цайнінгер**

Замість квітів на могилу бл.п. інж. **Евгена Карпяка** склали на Український Музей: **100.00 дол.** — подружжя Роман Цегельські; **50.00 дол.** — Хризант і Реня Іванчуки; **30.00 дол.** — інж. Ірина Кашубинська; **25.00 дол.** — д-р і пані Іван Дорошаки. **Разом 205.00 дол.**

Замість квітів на могилу дорогого **Евгена Карпяка** складаємо **25.00 дол.** **Дарія і Володимир Ломницькі**

Замість квітів на могилу св.п. д-ра **Кокорудза** складаємо **50.00 дол.** **Сергій і Ева Сахаруки**

Замість квітів на могилу бл.п. інж. **Евгена Карпяка** складаю **25.00 дол.** на Український Музей — **Роман Цегельський**

Замість квітів на свіжу могилу бл.п. інж. **Юліяна Козяка**, чоловіка і батька наших членок, Параскевії Козяк і Марії Буліч з висловами найглибшого співчуття, складають **25.00 дол.** на Український Музей в Нью-Йорку — **члени 21-го Відділу СУА в Брукліні**

Замість квітів на могилу св.п. інж. **Романа Левицького** складаємо **100.00 дол.** **Сергій і Ева Сахаруки**

У пам'ять нашої дорогої членки св.п. **Станислави Лехман** — помертві склали членки 97-го Відділу (Боффало, Н.Й.) **102.00 дол.**, а саме: Н. Бербенсток, Р. Пікас, М. Іскало, І. Балгота, Н. Пруц, О. Лавні, М. Макогон, Є. Яремко, М. Конотонська, М. Лешчишин. Крім того, членки 49 Відділу склали **25.00 дол.:** по **10.00 дол.** — Н. Стецьків, О. Хутко; **5.00 дол.** — М. Паньків.

Замість китиці квітів на свіжу могилу бл.п. **Любови Лобачевської**, матері Оксанки, складаю на потреби Українського Музею **10.00 дол.** **Олена Качала**

Замість квітів в пам'ять **Романа Панчака** склали **20.00 дол.** на Український Музей — **Павлина і Володимир Різники**

В першу річницю відходу у вічність мого чоловіка бл.п. д-ра **Юліяна Політила** у світлу його пам'ять складаю **1000.00 дол.** на Будівельний Фонд Українського Музею в Нью-Йорку. Дружина **Анна Політило**

В світлу пам'ять **Юліяни Ратич** складаю **50.00 дол.** на Український Музей. Батькам Іванні і Олегові Ратич складаємо наші щирі співчуття. **Галія Левицька-Біч**

В пам'ять дорогої покійної **Серафими Рекшинської**, матері моєї братової Люби, складаю **100.00 дол.** на цілі Українського Музею в Нью-Йорку — **Марія Савицька**

Замість квітів в пам'ять бл.п. **Наша Смит** і бл.п. **Михайла Терещука** складаю по **10.00 дол.** (разом **20.00 дол.**) на Український Музей. **Анна Шмуляк**

Замість квітів на могилу батька Богдани Михайлів, бл.п. **Івана Тарановського**, приятелі і знайомі склали **100.00 дол.** на Український Музей в Нью-Йорку.

Висловлюючи співчуття дорогій Нелі Федеркевич, членці 93-го Відділу замість квітів на могилу її чоловіка св.п. **Теодора Федеркевича**, склали на Будівельний Фонд Українського Музею: **20.00 дол.** — Стефанія Балко, по **15.00 дол.:** Анна Пришляк, Анна Крамар, Стефанія Стасишин, Ярослава Кукіль, по **10.00 дол.:** Анна Сокольська, Ірина Остапюк, Галина Васинчук, Ірина Чайковська, **5.00 дол.:** Ірина Левська. **Разом 125.00 дол.**

В четверту болючу річницю відходу у вічність д-р **Анни Чубатої** і на свіжу могилу д-ра **Володимира Чубатого**, дорогих приятелів нашої родини складаємо **100.00 дол.** на Будівельний фонд Українського Музею в Нью-Йорку. **Марія Ржепецька, О. і В. Шиприкєвичі.**

В пам'ять покійного бл.п. **Стефана Шевчука** складаємо **25.00 дол.** на Український Музей в Нью-Йорку, а доням Галі та Катрусі з родинами висловлюємо наші щирі співчуття. **Оля і Ярослав Городецькі.**

Замість квітів на свіжу могилу моєї довголітньої приятельки та секретарки "Переселеного Осередку" ЗУДКУ в часі приїзду наших т.з. скитальців з Німеччини пересилаю **25.00 дол.** на Український Музей в Нью-Йорку. Дочці Дарії і прочій родині покійної пересилаю мої сердечні співчуття. **Марія Демидчук-Чучман**

3 НАГОДИ

З нагоди 50-ліття подружжя наших приятелів **Івана і Анни Глушевських** складаємо **50.00 дол.** на Український Музей та пересилаємо найкращі побажання. **Таїса і Матвій Мелешки**

Закінчення з ст. 9: "МОЖЕМО..."

Музей не тільки дає дюдям нагоду оглядати експонати, але має провадити дослідження. Тому, при УМ згромаджуються молоді люди-студенти, які виконують всякого роду праці. Дехто складає списки жертводавців та членів, інші працюють при різних колекціях, допомагають їх упорядковувати тощо.

Варто підкреслити, що УМ має вплив не тільки на тутешню українську громаду. Про нашу працю знають на Україні завдяки репортажам, рецензіям, які подає

Любов Дражевська по радіо, де згадується про кожну виставку та видання каталогів Музею.

П.: На Вашу думку, що Музей повинен досягнути в майбутньому?

Відп.: Треба поширити діяльність УМ — щоб кожний відділ мав відповідних фахових людей та персоналу. Бажано було б мати людину, яка б відповідала за здобуток фондів у формі дотацій та субсидій. Стороннім людям важко зрозуміти, яку важливу роль відіграє це шукання і здобування фондів. А треба це вміти, крім того це

вимагає багато часу і послідовно сти. Найважливіше треба пам'ятати, що якщо ціла громада нас підтримає, то зможемо мати нагоду отримати грошові дотації від фондаций, корпорацій та уряду. До того, ми повинні плекати знайомства серед політиків в уряді.

Торік, наприклад, був прийнятий цікавий законопроект штатовим урядом відносно музеїв та наукових осередків. Штатовий уряд готовий підтримати школи, які приїжджають і відвідують наукові осередки, отже і музеї. Уряд зо-

Від Редакції

Редакція не приймає матеріалів не підписаних авторами та застерігає за собою право скорочувати статті та правити мову.

Статті, підписані авторами, висловлюють їх власні погляди, а не погляди редакції. Редакція не буде містити невірливих образливих для когонебудь висловів. Рукописів не звертаємо. Анонімів не читаємо.

Редакція приймає у вівторок, середу, четвер і п'ятницю від 10 — 1 від 3 — 6. В інших годинах за домовленням: тел: (212) 674-5508. Адміністрація (212) 533-4646.

Адреса: 108 SECOND Ave., New York, N. Y. 10003

бов'язався оплачувати цим інституціям — школам та музеям. Це очевидно дуже корисне нам, але вимагатиме від нас додаткове старання в тому, що треба буде подавати повідомлення про такого роду відвідини до даного відділу уряду.

Український Музей є на грані нового етапу і перед нами стоїть обов'язок поставити репрезентативний будинок і таким чином забезпечити його майбутнє. Перше наше завдання це здобути ширше членство з цілої Америки. Український Музей становить велику фінансову відповідальність, тому стараємось приєднати українців різного віку, нових і старих емігрантів, людей різних переконань, віровизнань — щоб спільно досягнути нашу мету. Я бажаю, щоб УМ рішуче ішов до своєї запланованої мети.

"OUR LIFE" Magazine (USPS 414-660) is published monthly — except July & August combined by Ukrainian Women's League of America, Inc. at 108 Second Ave., N.Y. 10003

Subscription in the United States of America \$15.00, half year \$8.00, single copy \$1.50.

COUNTRIES OTHER THAN U.S. (with the exception of South America) may send the subscription in their currency, which will equal the amount of 15.00 American dollars.

ПЕРЕДПЛАТА В США: річна... 15.00 дол. піврічна 8.00 дол. Поодинокі число 1.50 дол.

КРАЇНИ ПОЗА МЕЖАМИ США (за винятком Південної Америки) можуть вплачувати у своїх валютах, в сумі яка дорівнює вартості 15.00 американських доларів.

Printed in U.S.A. by Computoprint Corporation 335 Clifton Ave., Clifton, N.J., 07011

©Copyright 1986 Ukrainian Women's League of America, Inc.

"Second-Class Postage Paid at New York, N.Y and at additional mailing offices" (USPS 414-660)

108 Second Ave. New York, N.Y. 10003

ADDRESS CORRECTION REQUESTED

ISSN 0740-0225

INTERNATIONAL STANDARD SERIAL NUMBERING

Київський взір з колекції Українського Музею в Нью-Йорку. Вишивати нитками Д.М.С. чорними та червоними ч. 321. Докінчення та обернення взору з попереднього числа. Рисувала Ольга Трачук.

Kievian pattern from The Ukrainian Museum collection in New York. Embroider with black and red (D.M.C. 321) threads. A continuation and a reversed version of the pattern printed in previous issue. Pattern copied by Olga Trachuk.